

AĞCAQANAD MÖCÜZƏSİ

HARUN YƏHYA

MÜNDƏRİCAT

GİRİŞ

MACƏRA BAŞLAYIR

AĞCAQANADLARIN İNKİŞAF MƏRHƏLƏLƏRİ

MÖCÜZƏVİ YUMURTALAR

SÜRFƏ DÖVRÜ

PUP DÖVRÜ

YEPYENİ BƏDƏN

NƏTİCƏ

TƏKAMÜL YALANI

OXUCUYA

Bu kitabda və digər işlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhdarı olan fəlsəfənin təməlini meydana gətirməsidir. Yaradılışı və dolayısı ilə, Allahın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Buna görə də, bu nəzəriyyənin yalan olduğunu gözlər önünə gətirmək əhəmiyyətli imani bir vəzifədir. Bu əhəmiyyətli xidmətin bütün insanlığa çatdırılması isə zəruridir. Bəzi oxucularımız ola bilər ki, yalnız bir kitabımızı oxumaq imkanı tapa bilər. Bu səbəblə, hər kitabımızda bu mövzuya xülasə də olsa yer ayrılması uyğun hesab edilmişdir.

Qeyd edilməsi lazım olan başqa bir xüsüs də bu kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Yazıçının bütün kitablarında imani mövzular Quran ayələri yönündə izah edilir və insanlar Allahın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət edilirlər. Allahın ayələri ilə əlaqədar bütün mövzular oxucuda heç bir şübhə və ya sual buraxmayacaq şəkildə açıqlanmışdır.

Bu mövzuda istifadə edilən səmimi, sadə və səlis üslub isə kitabların hamı tərəfindən rahat başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar "bir nəfəsə oxunan kitablar" ibarəsinə tam uyğun gəlir. Dini qəti şəkildə rədd edən insanlar belə bu kitablarda bildirilən həqiqətlərdən təsirlənir və yazılanların doğruluğunu inkar edə bilmirlər.

Bu kitab və yazıçının digər əsərləri oxucular tərəfindən şəxsən oxuna biləcəyi kimi, qarşılıqlı söhbət şəraitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun, kitabları bir yerdə oxumaları mövzu ilə əlaqədar öz təfəkkür və təcrübələrini də bir-birlərinə ötürmək baxımından faydalıdır.

Bununla belə, yalnız Allahın razılığı üçün yazılan bu kitabların tanınmasında və oxunmasında iştirak etmək də böyük xidmətdir. Çünki yazıçının bütün kitablarında isbat və razı salıcı yön son dərəcə güclüdür. Bu səbəblə, dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasının təşviq edilməsidir.

Kitabların arxasına yazıçının digər əsərlərinin təqdimatının əhəmiyyətli səbəbləri vardır. Bu sayədə kitabı nəzərdən keçirən şəxs yuxarıda yazılan xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan xoşlandığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni xüsusiyyətlərə sahib daha bir çox əsərin olduğunu görər, imani və siyasi mövzularda faydalana biləcəyi zəngin bir qaynağın mövcudluğuna şahid olacaq.

Bu əsərlərdə digər bəzilərinə görülən, yazıcının şəxsi qənaətlərinə və şübhəli qaynaqlara əsaslanan izahlara, müqəddəsata qarşı lazım olan ədəb və hörmətə diqqət yetirilməyən üslublara, şübhəli və həmçinin incidici yazılara rast gələ bilməzsiniz.

YAZIÇI VƏ ƏSƏRLƏRİ HAQQINDA

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri təxminən 30.000 şəklin olduğu cəmi 45.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 60 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (səv) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allahın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (səv) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Quranı və Rəsulullahın sünnəsini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allahın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azğın tətbiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya–herseqovinaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq, uyğur, İndoneziya, Malay, benqal, serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəsilə olur. Kitabları oxuyub araşdıran

hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqində olar. Bu əsərlər sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünən insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allahın hidayətinə vəsilə olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsilə olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtməyin yerinə insanların zehinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə görüldüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlaya bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allahın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüsur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaq.

GİRİŞ

Heyvanların etdikləri bir çox iş və hərəkət, mövcud zəkalarıyla reallaşmayacaqları ölçüdə ağıl, məlumat, təcrübə və ixtisas tələb edir. Bəsit müşahidə belə bütün bu üstün xüsusiyyətlərin heyvanın özündən qaynaqlanmadığını anlamaq üçün kifayətdir. Minlərlə kilometr köç edən quşların səhv etmədən istiqamət tapma qabiliyyətləri, hörümçəklərin memarlıq möcüzəsi olan tor inşa etməsi, qarışqa koloniyalarındakı mükəmməl əməkdaşlıq və vəzifə bölgüsü, minlərlə arının birlikdə hazırladıqları mühəndislik möcüzəsi olan pətəklər və buna bənzər sayısız nümunələr ...

Bu heyvanların bütün bunları etmələrini təmin edəcək ağıl və iradə qaynağı nə öz bədənlərində, nə də təbiətdə mövcuddur. Ancaq görünməyən ağıl və gücün şüurlu müdaxiləsi hər mərhələdə özünü göstərir. Bu ağıl və gücün sahibinin özü gözlə görülməsə də, mövcud hadisələrdəki hər müdaxiləsi heç bir şübhəyə yer buraxmayacaq dərəcədə bu gücün varlığını sübut edir.

Onsuz da bu nöqtənin fərqiində olan təkamülçü elm adamları da bəhs etdiyimiz canlının bacardığı işlərdən çox üstün gücün varlığını qəbul edərlər. Ancaq bu gücə "instinkt" adını verib mövzunu bağlayarlar. İnstinkt adını verdikləri gücün gerçək sahibini qəbul etmək istəmədiklərindən, bu qaynağa da eynilə instinkt kimi uydurma bir ad qoşub "ana təbiət" deyərlər. Ancaq bu günə qədər heç bir təkamülçü, instinkt deyə adlandırdıqları əmrin verildiyi yeri göstərə bilməmiş, "ana təbiət" dedikləri şeyi təsvir edə bilməmiş, daş, ağac, çay, dağ, dəniz, yoxsa ulduz olduğunu açıqlaya bilməmişdir.

Nəticədə təkamülçülər, "ana təbiət" adını qoyduqları xəyali ilah qəbul etmişlər, gerçəkdə Allahın əmr və ilhamı ilə reallaşan davranışlara "instinkt" adını vermişlər. Allah Quranda buyurur:

Ondan başqa ibadət etdikləriniz sizin və atalarınızın adlandırdığınız adlardan başqa bir şey deyildir... (Yusif surəsi, 40)

Faktları bu şəkildə qəbul etməyərək özlərini aldadır və vicdanlarını rahatlaşdırmağa çalışırlar. Onlar Allahın varlığını və Onun sifətlərini vicdanlarında aydın şəkildə hiss edirlər, lakin onlar "həqiqətdən" qaçıb Allahın dəlillərini inkar edərlər. Bu vəziyyətin səbəbi Quranda izah olunur:

Möcüzələrimiz onlara aşkar şəkildə göstərildikdə: "Bu, açıq-aydın bir sehrdir!" – dedilər. Buna qəti inandıqları halda, haqsızcasına və təşəxxüslə onları inkar etdilər. Gör fəsad törədənlərin aqibəti necə oldu! (Nəml surəsi, 13–14)

Allah Öz varlığının sayısız dəlilini insanların gözləri önünə sərməmişdir. O öz sonsuz ağılını və elmini dilədiyi canlı üzərində təcəlli etdirər. Sonsuz rəhmətiylə, ən gözlənilməz, ən aciz, hətta çox vaxt beyinə belə sahib olmayan canlılara ağılasıqmaz işlər etdirər. Bunun nəticəsi olaraq, quşlardan sürünənlərə, balinalardan böcəklərə qədər böyük–kiçik bir çox canlı, insanları heyratə salan və onlardan gözlənilməyən hərəkət və davranışlar sərgiləyərlər. Bu hərəkətlərin çoxu insanları təəccübləndirir. Bir çoxunun qarşısında (məsələn, hörümçəyin poladdan daha möhkəm ip hazırlaması) özünü ağıllı, bilikli, şüurlu görən insanoğlu belə aciz qalar, hətta bunun bənzərini təqlid etməyə belə gücü çatmaz.

Məhz kitabımızın mövzusu olan ağcaqanad da, belə bir çox istiqamətdən insanları heyratə salacaq davranışlar sərgiləyən canlılardan sadəcə biridir. Hətta bu canlılardan ən çox qarşılaşdığımız, varlığına ən çox rast gəldiyimiz ancaq bəlkə də ən az əhəmiyyət verdiyimiz və ən dəyərsiz gördüyümüzüdür.

Bu düşüncüldüyündə "O halda, niyə ağcaqanad?" sualı gələ bilər ağılınıza. Allah bir ayədə belə buyurur:

Həqiqətən, Allah ağcaqanadı və (istər böyüklükdə, istərsə də kiçiklikdə) ondan da üstün olanı məsəl çəkməkdən utanmaz. İman gətirənlər bilirlər ki, bu, onların Rəbbindən gələn haqdır. Küfr edənlər isə deyirlər: "Bu məsələ Allah nə demək istədi?" Halbuki O bununla bir çoxlarını azdırır və bir çoxlarını da haqq yoluna yönəldir. Lakin O, bununla yalnız fasiqləri yoldan çıxarır. (Bəqərə surəsi, 26)

Bu həqiqətən xəbərdar olan insana düşən Allahın yaratdığı dəlillər üzərində səmimi olaraq düşünmək və gərəyi kimi Allahdan qorxmaqdır.

Biz hər hansı bir ayəni dəyişdirir və ya onu unuttururuqsa, ondan daha yaxşısını, və ya ona bənzərini gətiririk. Məgər bilmirsən ki, Allah hər şeyə qadirdir? Bilmirsənmi ki, göylərdə və yerdə hökmranlıq təkə Allaha məxsusdur? Sizin Allahdan başqa nə bir himayəçiniz, nə də bir köməkçiniz vardır. (Bəqərə surəsi, 106–107)

Ağıllı dizayn yəni yaradılış

Kitabda bəzən Allahın yaradıcılığındakı mükəmməlliyi vurğulamaq üçün istifadə etdiyimiz "dizayn" sözü çıxacaq. Bu sözün hansı məqsədlə istifadə edildiyinin düzgün

baş a düşülməsi çox əhəmiyyətli dir. Allahın bütün kainatda qüsursuz dizayn yaratmış olması, Rəbbimizin əvvəl planlaşdırdığı, daha sonra yaratdığı mənasını verməz. Bilinməlidir ki, yerlərin və göylərin Rəbbi olan Allahın yaratmaq üçün hər hansı “dizayn” etməyə ehtiyacı yoxdur. Allahın dizayn etməsi və yaratması eyni anda olar. Allah bu cür nöqsanlardan uzaqdır. Allahın, bir şeyin, ya da bir işin olmasını dilədiyində, onun olması üçün yalnız “Ol!” deməsi kifayətdir. Ayələrdə belə buyurulur:

Bir şeyi yaratmaq istədikdə ona tək cə: “Ol!” deyər, o da olar. (Yasin surəsi, 82)

Göyləri və yeri icad edən Odur. O, bir işi yaratmaq istədikdə ona ancaq: “Ol!” – deyər, o da olar. (Bəqərə surəsi, 117)

MACƏRA BAŞLAYIR

Yağış mövsümünün yaxınlaşmasıyla yanaşı, qurumuş gölməçələrdə böyük hərəkətlilik yaşanır. Bu sahələr ağcaqanadlar üçün ideal çoxalma bölgələridir. Gölməçə çuxurlarında, ya da su ilə dolma ehtimalı olan hər çuxurda ağcaqanadlar hərəkət halında görülə bilirlər. Ancaq bu dəfə uçmur, gəzirlər. Diqqətli şəkildə nəsə axtarır kimi görünürlər.

Ağcaqanad kimi uça bilən canlının, özü üçün dağlar, təpələr sayılacaq maneələri gəzərək aşmağa çalışması olduqca maraqlı mənzərə yaradır. Minlərlə ağcaqanadın hamısı birdən, sanki bir yerdən əmr almışcasına hərəkət edirlər. Çünki artıq onlar üçün vəzifə zamanı gəlmişdir.

Detektor ağcaqanadın uzun səfəri...

Ana ağcaqanadlar yumurtaları üçün uyğun yer tapmaq məcburiyyətindədirlər. Yumurtadan çıxan ağcaqanad balalarının, böyümə mərhələlərini tamamlaya bilmələri üçün su yığınınə ehtiyacları vardır. Bu yığın; palçıqlı yağış suyu, bataqlıq, çəltik, hovuz suyu ya da tənəkə qabda yığılmış su belə ola bilər. Durğun sular ağcaqanadların seçim səbəbidir. Çünki bu sularda fotosintez edə bilən bitkilər vardır və bunlar suyu oksigenlə zəngin hala gətirirlər. Oksigen, sürfələrin ən əhəmiyyətli ehtiyaclarından biridir.

Ağcaqanad yumurtaları su olan hər mühitdə inkişaf edə bilər, ancaq yenə də bəzi şərtlər təmin edilməlidir: Yumurtadan çıxacaq olan sürfə, yetkin ağcaqanad olana qədər müxtəlif mərhələlər keçirəcəkdir. Hər mərhələdə də bala ağcaqanadın müxtəlif ehtiyacları olacaq. Həmçinin quraqlıq, ya da həddindən artıq isti də yumurtaların inkişafını əngəlləyə bilər. Buna görə ana ağcaqanad doğulacaq balaların bütün inkişaf mərhələlərini eyni rahatlıqla tamamlaya biləcəkləri mühit tapmaq məcburiyyətindədir.

Yaxşı, ağcaqanad ən uyğun yeri necə tapacaq? Baxaraqmı, qoxulayaraqmı, təxmin edərəkmi, yoxsa təsadüflər nəticəsindəmi?

Ağcaqanadın addımlarıyla, yumurtaları üçün ən uyğun yeri axtarmasının çətinliyini daha yaxşı vurğulaya bilmək üçün belə nümunə verək: Özünüzü təpəciklər, ağaclar və çuxurlarla dolu olan sahədə, harasa çatmağa çalışarkən düşünün, üstəlik heç bir köməkçi alətin (avtomobil, çətir və s.) olmadan, gəzərək, isti günəşin altında... Belə səfərin nə qədər yorucu olacağını təxmin edərsiniz.

Ölçüsünün kiçikliyi düşündüyümüzdə ağcaqanad üçün də uyğun yer tapmağın belə çətin, hətta qeyri–mümkün olduğı ağıla gələ bilər. Ağcaqanad bunu edərkən heç çətinlik çəkməz, əksinə yumurtalarını buraxacağı yeri asanlıqla tapar: qarnının altında olan xüsusi reseptor sayəsində, torpağın rütubət və istilik baxımından yumurtalarını qoymağı uyğun olub–olmadığını müəyyən edir. Ən uyğun yeri tapa bilmək üçün də torpağı hər santimetr, heç yorulmadan yoxlayar.

Çətin vəzifə başlayır...

Ağcaqanad kimi canlının torpağın rütubətini və istiliyini ölçməsinin necə əməliyyat olduğunu bir az düşünek...

Torpaq ilə əlaqədar araşdırmalar aparmaq olduqca zəhmətli işdir. Torpağın rütubətinin, məhsuldarlığının ölçülməsi, daxilindəki mineralların, maddələrinin təsbit edilməsi, qısacası torpaqla əlaqədar olub insanın işinə yarayacaq mövzuların müəyyənləşdirilməsi üçün xüsusi hazırlanmış alətlərdən faydalanılır. Ya detektorlardan istifadə edilir, ya da torpağı qazaraq əldə edilən nümunələr laboratoriyalarda araşdırılır. Çünki nəyin, nə qədər dərinlikdə və nə sıxlıqda olduğunu bilmədən görülcək işdən – məsələn qazıntıdan– sağlam nəticə əldə etmək olduqca çətinidir. Ediləcək bir səhv nəticəsində, düzəlişi çətin olar, əmək sərf ediləcək, zaman və pul itkisi yaranacaq.

Ağcaqanad da qəti nəticə ala bilmək üçün torpağı əvvəlcə yoxlayar. Torpağın ümumi vəziyyəti haqqında məlumatlar alır, onları qiymətləndirər və nəticəsinə görə qərar verir. Burada tam təchizatlı texniki alətin deyil, yalnız 10 mm boyu olan kiçik canlıdan bəhs edildiyinin unudulmamasında fayda vardır.

Ağcaqanadın bacarıqları

Gəlin, indiyə qədər söylənilənləri yenidən nəzərdən keçirək və necə ortaya çıxdıqlarını təsəvvür edək.

10 mm böyüklüyündəki bu canlı şüurlu axtarış içindədir. Məqsədi, yumurtalarının və bu yumurtalardan çıxacaq balaların ehtiyaclarını qarşılıyacaq mühit tapmaqdır. Burada ilk olaraq üzərində dayanılmalı olan, ağcaqanadın yumurtanın ehtiyaclarını haradan bildiyidir.

Ağcaqanadın istilik dəyişməsi, rütubət nisbəti kimi anlayışlardan xəbəri yoxdur. Məsələn, rütubətin, vahid həcmdə torpaqdakı su miqdarı olduğunu bilməz. Uyğun rütubətin və istiliyin yumurtanın içindəki ferment və zülalları hərəkətə keçirəcəyindən də xəbəri yoxdur. Zülalın və fermentin nə demək olduğunu, nə işə yaradığını, hansı şərtlərdə bunların hərəkətə keçərək yumurtanın inkişafını təmin edəcəyini ağcaqanadın bildiyini, bu məlumat istiqamətində gələcəyi görərək hərəkət etdiyini düşünmək isə əlbəttə ki, ağıllı deyil.

O halda ağcaqanad necə olur ki, uyğun rütubət və istilik axtarmalı olduğunu bilir?

Ağcaqanad, düşünmə, ya da öyrənmə kimi qabiliyyətləri olmayan böcəkdir. Hər hansı təhsil alması mümkün deyil. Elə isə bu böcək hansı məlumat sayəsində, xüsusi məqsəd istiqamətində hərəkət edər?

İkinci əhəmiyyətli təfərrüat isə, ağcaqanadın araşdırma apararkən istifadə etdiyi texniki təchizatdır. Ağcaqanad istilik və rütubəti ən həssas şəkildə ölçən və ən uyğun yerə doğuşdan yerləşdirilmiş orqana sahibdir.

Yaxşı, ağcaqanad bu orqana necə sahib olmuşdur? Görəsən, balalarının ehtiyaclarını müşahidələrlə və təcrübələrlə təsbit edən ağcaqanad, öz bədənində bir növ “detektor” əlavə etməyəmi qərar vermişdir? Və daha sonra bu qərar istiqamətində öz bədənində dəyişikliklərimi etmişdir? Yoxsa xəyali “təkamül prosesi” içində, bir gün təsadüfən, ilk ortaya çıxan ağcaqanadın bədənində yenə təsadüfən istilik və rütubət ölçüsü apara biləcəyi orqanı əlavə olunmuşdur?

Əlbəttə ki, bunların heç biri mümkün deyil. Üstəlik bunlarla yanaşı, təkamülçülərin təsadüf şərhini etibarsız edən yüzlərlə sual daha vardır. Bütün imkansızlığına baxmayaraq, təkamülçülərin iddialarındakı məntiqsizliyi daha yaxşı vurğulaya bilmək üçün bu orqanın təsadüfən ortaya çıxdığını fərz edək. Əvvəlcə, ağcaqanadda yalnız bu həssas reseptor deyil, digər bütün orqanlar da qüsursuz mövcud olmalıdır. Çünki tam işləməyən, ya da əksik ölçü apararı –məsələn, yalnız rütubəti və ya istiliyi ölçən– orqan işə yaramayacaq. Bu isə, canlının nəslinin tükənməsi deməkdir.

Bunlarla yanaşı ağıla “ağcaqanad bu orqanı hansı məqsəd üçün və nə şəkildə istifadə edəcəyini necə öyrənmişdir?” sualı gələcəkdir.

Ağcaqanad öz bədənində xüsusi darayıcı yerləşdirə bilməyəcək və bu darayıcı nə məqsədlə və necə istifadə ediləcəyi barədə məlumatı özbaşına şəkildə ötürə bilməyəcəkdir.

Ağcaqanadın sahib olduğu xüsusiyyətlərdə qüsursuz uyğunlaşma vardır və təsadüflər heç bir şəkildə belə uyğunlaşma meydana gətirə bilməzlər. Sonrakı səhifələrdə veriləcək nümunələrdə də görüldüyü kimi, ağcaqanadın bir anda, bütün olaraq ortaya çıxması zəruridir. Əks təqdirdə ağcaqanadın yaşaması mümkün deyil. Bu isə ağcaqanadın yaradılmış olması deməkdir. Ağcaqanadı bir anda qüsursuz olaraq yaradan Allahdır.

Ağcaqanad hər xüsusiyyətiylə bizə Allahın bənzərsiz yaratma sənətini tanıdır. Allah ayələrdə Öz yaratmasındakı qüsursuzluqla əlaqədar olaraq belə nümunə verir:

Yeddi göyü təbəqələr şəklində quran Odur. Sən Mərhəmətli Allahın yaratdığında qətiyyən bir uyuşmazlıq tapmazsan. Bir başını qaldırıb göyə diqqət yetir, heç onda bir çat görürsənmi? Sonra göz gəzdirib təkrar bax. Göz zəlil və yorğun halda özünə tərəf dönəcəkdir. (Mülk surəsi, 3–4)

Bacarıqlı ağcaqanadlar

Kanadada 1920-ci illərdə yeni inşa edilmiş elektrik stansiyasındakı bütün generatorlar çox qısa müddət sonra xarab olmuşdu. Səbəb generatorların mühərriklərinə sıxışmış yüz minlərlə ağcaqanad idi. Görəsən bu ağcaqanadları generatorlara çəkən nə idi? Generatorlar təmizləndikdən qısa müddət sonra yenə eyni hadisə təkrarlanınca, ağcaqanadlarla əlaqədar mütəxəssisə müraciət etdilər və problem bunun sayəsində həll olundu.

Generatorlara hücum edənlərin hamısı erkək ağcaqanadlar idi. Səbəbi də bu generatorların içində onlara pərəstişkarlıq edən dişilərin var olduğunu düşünmələri idi! Generatorların vızıltısıyla dişilərin vızıltısını bir-birinə qarışdırmışdılar. Generatorların sürətinin dəyişdirilməsiylə ağcaqanadların ağılının bu cür qarışmasının da qarşısı alındı.

Bu maraqlı hadisə, ağcaqanadların cütləşməsinə təmin edən xüsusi sistemə diqqət çəkir. Erkək ağcaqanadlar dişilərini çıxardıqları qanad səslərindən tanıyarlardı, bunun sayəsində dişiləri tapar və cütləşərlər.

Ağcaqanadların qüsursuz eşitmə qabiliyyəti

Ağcaqanadların cütləşməsi havada uçarkən reallaşar. Lakin erkəklər yetkin ağcaqanad olana qədər, yəni qısa həyatlarının ilk 24 saati ərzində cütləşməzlər. Çünki bu müddət içində antenaları hələ qurulmamışdır. Kar olan erkəklər dişilərin qanad səslərini – yəni cütləşmə çağırışlarını – duymazlar.

Ağcaqanadların eşitmə qabiliyyəti çox inkişaf etmişdir. Erkəklərin başından çıxan 2 dənə kiçik, tüklü antena olan və çox sayda duyğu hüceyrəsindən meydana gəlmiş bir

orqan vardır. “Johnston orqanı” olaraq adlandırılan bu sistem, səs dalğalarının titrəşmələrini qəbul edir və ayırd edir. Bu tükü hissəyat orqanı yalnız dik vəziyyətdəyən səs titrəşmələrinə qarşı həssasdır.

Dişi ağcaqanadın qanadlarından çıxan səs erkək ağcaqanada təsir edən ən əhəmiyyətli faktordur. Dişinin qanad səsləri, erkəyin antenasındakı reseptor hüceyrələri titrəşdirər və ağcaqanadın beyninə elektrik siqnallarını göndərər. Dişilər qanadlarını erkəklərdən daha sürətli çırpırlar və dişinin qanadlarından çıxan titrəşmələr kişilərdə cütləşmə istəyini artırır.

Ağcaqanadların bol olduğu yay günlərində ətrafdakı səsləri düşünək. Nəqliyyat səsləri, insan səsləri, heyvan səsləri ... Qısacası, insanın eşidə bildiyi və eşidə bilmədiyini tezliklərdəki bir çox səs var. Bu qədər səs arasında erkək ağcaqanadın, dişisinin cılız qanad səsinə eşitməsi olduqca çətin bir iş olmalıdır. Amma yenə də erkək ağcaqanadın həssas “qulaqları”, bütün bu səslərin arasından dişisinin səsinə ayırd edə bilər və beləcə erkək ağcaqanad cütləşmək üçün dişiyə doğru uçar. Ağcaqanad sürüsünün içinə düşən dişi, erkəklərdən biri tərəfindən fərq edildiyində, erkək ağcaqanadın cinsi orqanının yanında olan xüsusi qısacaqlarla tutulur və cütləşmə ümumiyyətlə havada, bəzən də yerdə reallaşar. Cütləşmədən sonra erkək, sürüsünə geri dönər və bir müddət sonra da ölür.

Bu nöqtədə mövzunu daha dərin araşdırmaq lazımdır. Ortada çox maraqlı bir sistem var. Ağcaqanadlar qarşı cinsi qanad çırpma səsinə tanırırlar.

Əvvəlcə, hər dişinin qanadlarını daha yavaş, hər erkəyin də daha sürətli çırpma ehtimalı vardır. Məhz bu nöqtədə canlılardakı xüsusiyyətləri təsadüflərə bağlayan təkamül nəzəriyyəsinin cavab verməli olduğu bəzi suallar ortaya çıxar.

Əgər ağcaqanadlar təsadüflər nəticəsində var olmuş olsaydılar, doğan hər ağcaqanadın qanadlarını təsadüfi sürətdə çırpması gözlənilirdi. Çünki erkəyin daha yavaş, dişinin daha sürətli qanad çırpmasını tələb edəcək heç bir səbəb yoxdur. Ancaq hər ağcaqanad, sanki bir əmrə uyarcasına öz cinsiyyətini müəyyən edəcək sürətdə qanad çırpırlar. Gerçəkdə bu tezlik fərqi də tək başına bir mənası yoxdur. Əgər erkək ağcaqanadda yaradılışdan olan üstün aşkarlama qabiliyyəti olmasaydı, bu qanad çırpışlarının da heç bir mənası olmazdı. Dişi ağcaqanadın çıxardığı titrəşmələr, insan üçün nə qədər mənasızdırsa, erkək ağcaqanad üçün də o qədər mənasız olardı. Belə bir vəziyyətdə erkək dişini tanıya bilməyəcəyindən, cütləşmə həyata keçməzdi.

Şübhəsiz ki, bunun əksi də mümkündür. Erkək ağcaqanadda üstün eşitmə qabiliyyəti olsa, lakin erkək, ya da dişi olsun bütün ağcaqanadlar müxtəlif tezliklərdə qanad çırpırsalardı, bu dəfə də erkəkdəki eşitmə qabiliyyətinin faydası olmazdı. Bu isə hər iki vəziyyətdə də ağcaqanadların daha ilk nəsilə yox olması mənasına gəlirdi.

Bu vəziyyət bizlərə ağcaqanadların cütləşməsi üçün bir-birlərini tanımalarına kömək edən sistemin, daha ilk ağcaqanad cütündən etibarən qüsursuzca var olduğunu

açıq şəkildə göstərir. Bu cür həssas mexanizmin birdən–birə ortaya çıxmasının tək şərhisi isə şüurlu yaradılışdır. Ağcaqanadları xüsusi sistemləriylə birlikdə Allah yaratmışdır.

Yaradılış dəlilləri üzərində düşünmək

Quran ayələriylə diqqət çəkilən, yaradılış dəlillərindəndir. Allah insan üçün Öz varlığını, sərhədsiz gücünü və qüdrətini xatırladacaq saysız dəlil yaradır. Bu gerçəyi fərq edib, üzərində düşünmək və Allahın gücünü təqdir edə bilmək son dərəcə vacibdir. Hər insan, yaradılış dəlilləri üzərində düşünmək və dünyada mövcudluğunun gerçək məqsədini bilərək yaşamaqla məsuldur. İnsanın düşünərək bu məqsədi tapa biləcəyi bir ayədə belə xəbər verilir:

Məgər onlar yer üzündə gəzib dolaşdırlarmı ki, zalımların aqibətini qəlbi ilə düşüüb, qulaqları ilə eşitsinlər? Çünki əslində maddi gözlər deyil, kökslərdəki qəlb kor olur. (Həcc surəsi, 46)

Bir insanın Allahın varlığını qavraması son dərəcə asandır. Bu mövzuda Quranda Hz. İbrahim nümunə verilir. İbrahim peyğəmbər, Allahın bir və tək ilah olduğunu vicdanı ilə düşünərək qavramışdır. Müşrik qövmün içində yaşamasına baxmayaraq bu müqəddəs insan, qövmünün ibadət etdiyi bütləri buraxaraq yalnız Allaha iman etmişdi. Hz. İbrahimin Allaha qəti olaraq ilə iman etməsini bizə xəbər verən ayələr bu şəkildədir:

Beləcə, Biz, İbrahimə göylərin və yerin səltənətini göstərdik ki, yəqinliklə inananlardan olsun. Gecənin qaranlığı onu bürüdükdə o, ulduz görüb: “Bu mənim Rəbbimdir!” – dedi. O batdıqda isə: “Mən batanları sevmirəm!” – dedi. Doğan ayı gördükdə: “Bu mənim Rəbbimdir!” – dedi. O batdıqda isə: “Əgər Rəbbim məni doğru yola yönəltməsəydi, mən azmış adamlardan olardım” – dedi. Doğan günəşi gördükdə: “Bu mənim Rəbbimdir, bu daha böyükdür!” – dedi. O batdıqda isə dedi: “Ey qövmüm! Həqiqətən, mən sizin Allaha şərik qoşduqlarınızdan uzağam! (Ənam surəsi, 75–78)

Hz. İbrahim nümunəsində olduğu kimi Allahın varlığı düşünə bilən, vicdan sahibi insanlar üçün açıq–aşkardır. Bu həqiqəti bilən insan Allahın özündən razı olacağı həyat yaşamaqla məsuldur. Allah ayələrində 6–7 ədəd 10 ildən ibarət olan dünyadakı həyatın,

sonsuz həyat olan axirətə görə üstün tutulmayacaq yer olduğunu xəbər vermişdir. Bir ayədə belə deyir:

Dünya həyatı oyun və əyləncədən başqa bir şey deyildir. Müttəqilər üçün isə axirət yurdu daha xeyirlidir. Məgər anlamırsınız? (Ənam surəsi, 32)

Allahın onu qulluq üçün yaratdığıнын şüurunda olan və bu səbəblə Rəbbimizin məmnun olacağı həyat yaşayan insan həm dünya həyatında gözəl həyat yaşayar, həm də sonsuza qədər davam edəcək olan axirətdəki həyatında cənnəti ümid edə bilər.

AĞCAQANADLARIN İNKİŞAF MƏRHƏLƏLƏRİ

Cütləşmə baş verdikdən sonra dişi ağcaqanad, erkəyin spermalarını xüsusi kisədə mühafizə edərək, həftələrlə döllənmiş yumurta yumurtaya bilər. Dişi ağcaqanad cütləşmə anından etibarən qan əmməyə başlayır, çünki yumurtalarının inkişaf edə bilməsi üçün qana ehtiyacı vardır.

Bu xüsusiyyətləri araşdırıldığında ağcaqanad möcüzəsinin başqa istiqaməti ortaya çıxar.

İnkişaflarını dayandıra bilən möcüzəvi yumurtalar

İnsanlar üçün reallaşması qeyri-mümkün kimi görünən bir çox şey, heyvanlar tərəfindən təəccübləndirici rahatlıqla edilə bilər. Məsələn, insan hamiləlik müddətini uzada bilməz, amma bəzi canlılar bunu edə bilirlər. Ağcaqanadlar da bu canlılardandır. Bəzi ağcaqanad növləri yumurtlama dövrləri gəlmiş olmasına baxmayaraq ilk yağışdan sonra deyil, ikinci, hətta üçüncü yağışlardan sonra yumurtlayarlar. Bu tədbir sayəsində ağcaqanad nəsli bir növ mühafizə altına alınmış olur.

Ağcaqanadların yumurtalarını buraxmağı gecikdirmələrinin əhəmiyyətli səbəbi vardır. İlk yağışlarla yaranan yerin rütubətinin və yerüstü su yığınlarının qısa zamanda quruma ehtimalı çox yüksəkdir. Bu isə sürfələrin quru yerdə qalmaları, bu səbəbdən inkişaf etməmələri deməkdir. Bu bir ehtimaldır, ancaq ağcaqanad bu ehtimalı əvvəldən bilirmiş kimi hərəkət edər və çox ağıllı davranar. İlk yağışa aldanmaz və yumurtlama üçün daha sonrakı yağışları gözləyər.

Bu vəziyyət ağıla bəzi suallar gətirir:

Ağcaqanad ilk yağış nəticəsində torpaqdakı rütubətin yetərli olmayacağını, su yığınlarının qısa zamanda quruyacağını haradan bilir? Ağcaqanadın belə tədbir alması üçün buxarlanma təsirindən xəbərdar olması və “Bu hələ ilk yağışdır, zamanla torpağın içindəki və səthindəki su buxarlana bilər, buna görə yumurtlama üçün bir müddət daha gözləməliyəm” deyər ciddi şəkildə düşünməlidir.

Ağcaqanad belə məlumatı təcrübə nəticəsində əldə edə bilməz, çünki ilk sınağında yumurtalar quruyacaq və yeni nəsil yox olacaq. Ağcaqanad müvəffəqiyyətli ola bilməsi üçün bu mövzu haqqında qəti olaraq məlumat sahibi olmalıdır. Belə bir şeyin özbaşına mümkün olmayacağı əlbəttə ki, çox açıqdır.

Hadisənin daha yaxşı aydın ola bilməsi üçün bu nümunələr verilsə də, daha əvvəl də ifadə edildiyi kimi ağcaqanadların öyrənmək kimi qabiliyyətləri yoxdur. Ancaq necə olursa və ağcaqanad son dərəcə doğru və gələcəyi fikirləşərək qərar verir. Bu qərar, doğrulacaq ağcaqanadların həyatlarını qurtarar.

Bu nöqtədə çox əhəmiyyətli sual üzərində dayanmaqda fayda vardır. Məlumat necə olur ki, nəsilən nəsilə ötürülür? Əgər bəhs etdiyimiz yeni doğulmuş insan olsa, öyrədilməsi illər alar. Bildiyi hər şeyi doğumdan sonrakı həyatında əldə etdiyi təcrübələr və aldığı təhsil ilə əldə edir. Halbuki bütün ömrü bir neçə həftə olan hər dişi ağcaqanad, ehtiyacı olan məlumatlara doğuşdan malikdir. Bu məlumatları onlara kim öyrətmişdir? Ağcaqanadlar kimin əmri ilə hərəkət edirlər?

Bu suallar çox insanın marağını çəkməyəcək olan mövzu –ağcaqanadların çoxalması– üzərinə olsa da, cavab bütün insanları maraqlandıran çox əhəmiyyətli mövzunu əhatə edir.

Ağcaqanad, digər bütün canlılar kimi, göylərin və yerin Rəbbi olan Allahın ilhamı ilə hərəkət edir. Tək gerçək cavab budur. İnsan daxil hər canlı –fərqiində olsa da, olmasa da– Allahın qəti nəzarəti altındadır. Quran ayəsində bu həqiqət belə bildirilir:

Mən, Rəbbim və Rəbbiniz olan Allaha təvəkkül etdim. Elə bir canlı yoxdur ki, Allah onun kəkilindən tutmuş olmasın. Həqiqətən, Rəbbim ədalətlidir. (Hud surəsi, 56)

Çətin günlərdə sağ qalmağı bacarmaq...

Ağcaqanadlar, yumurtalarını yay aylarında, ya da payızda buraxırlar. Olduqları yerin istiliyi, ağcaqanad sürfələrinin inkişaf edə bilməsindəki əhəmiyyətli faktordur. İstilik müəyyən dərəcəyə çatdığına (ən az 10°C, ən çox 30°C) inkişaf sürətlənə bilər, bu sərhədlər aşılındığında isə ya inkişaf yavaşlayar, ya da sürfə ölür.

Sürfələrin bu həssas vəziyyətlərinə qarşı yumurtalar, quraqlığa və soyuğa qarşı olduqca davamlıdırlar. Lazım olan şərtlər meydana gəlməzsə çatlamadan, yağışların yağmasını və havanın temperaturunun artmasını gözləyərlər.

Bu cümləni oxudunuz və keçdiniz, əgər diqqətli insansınızsa “yumurtanın çatlamadan gözlədiyindən bəhs edildiyini” fərq etmiş olmalısınız. Vaxtı keçmiş olmasına baxmayaraq çatlamayan və gözləyən yumurta...

Lazım olan şərtlər meydana gəlməzsə, yumurtanın inkişafı dayanar. Bu ölüm növü deyil, yalnız şərtlər yaxşılaşana qədər alınmış tədbirdir. Ümumiyyətlə yumurta mərhələsində görülən bu gecikmə hərəkətinə “diapoz” deyilir.

Yumurtanın böyüməsi üçün lazım olan rütubət və istilik yetərli olmadığı zaman inkişaf dayanar və yumurta xarab olmadan illərcə varlığını davam etdirər. Yəni yumurtada bir növ istilik–rütubət sığortası mövcuddur. Şərtlər uyğun olduqda sığorta dövrəyə girər və yumurtanın inkişaf proqramını dayandırır.

Əslində buna, proqramı dayandırır demək o qədər doğru olmaz, çünki uyğun şərtləri gözləmək də proqramın hissəsidir. (İçində program olduğu qəbul edilən bu kiçik canlının boyu təxminən 1 mm–dir. 1 mm isə karandaşınızın ucu qədərdir.)

Bu mövzuda hansı qaynağa müraciət edilərsə edilsin embrionların hansısa proqrama görə hərəkət etdikləri nəticəsi dəyişməz. Ən qatı təkamülçülər belə embrionda proqramın olduğunu qəbul edərlər. Bu proqram embrionun ana qarnında və ya yumurtada keçirdiyi inkişaf proqramıdır və bir növ kompyuter proqramına bənzəyər. Proqramın bütün təfərrüatları isə hüceyrə nüvəsində olan DNT molekuluna yazılmışdır.

Ağcaqanadla insan və ya fillə tutuquşu arasındakı fərq də hüceyrələrdəki bu proqram fərqiindən doğular. Yeni döllənmiş heyvan hüceyrəsi və ya yeni döllənmiş insan hüceyrəsi arasında ilk baxışda fərq görünməz. Ancaq hər hüceyrə, içində yazan proqrama sadıq qalaraq bölünər. Bu bölünmələr nəticəsində ortaya canlı növləri çıxar. Ağcaqanadlarda da bu proqramdakı əmrlər tətbiq olunur və lazım olduqunda yumurtaların inkişafı dayanar.

Ancaq burada aydınlaşdırılmalı nöqtə vardır: embriondakı bu proqram necə meydana gəlmişdir? Bu proqramı hazırlayan və embriona necə davranacağını əmr edən kimdir?

Embrionu meydana gətirən hüceyrələrin hər biri bu proqrama itaət edir və birlikdə hərəkət edərək inkişafı dayandırır.

Əgər proqram varsa, onu yazan proqramlaşdırıcı ağıl olmalıdır. Ən sadə kompyuter proqramının belə özbaşına –yəni məlumatların təsadüfən bir yerə gəlməsi nəticəsində– var olduğunu iddia etmək ağılsızlıqdır. Bu vəziyyətdə, insan aqlının hələ tam olaraq həll edə bilmədiyi embriologiya proqramının təsadüflər nəticəsində meydana gəldiyini iddia etmək əlbəttə ki, çox daha ağılsızlıqdır.

Bu fəvqəladə vəziyyətin tək açıqlaması vardır. Bütün hüceyrələr Allahın ilhamı ilə hərəkət etdikləri üçün bu şüurlu hərəkətləri edə bilərlər.

İndi, ağcaqanad yumurtasının inkişafını dayandırıb uyğun mühiti gözləməsi mövzusunə təkrar dönək.

Bu xüsusiyyət ağcaqanad nəslinin davamını təmin etməsi baxımından son dərəcə əhəmiyyətlidir. Məsələn, çöl ağcaqanadlarından bir növ, 1–2 il sonra belə çatlaya bilən

qalın qabıqlı yumurtalar buraxar. Bu yumurtalar heç xarab olmadan illər sonra çatlayar və içindəki sürfələr sanki heç bir şey yoxmuş kimi inkişaf mərhələlərini tamamlayar.

Bu dözümlülükləri sayəsində dünyanın demək olar ki, hər yerində ağcaqanadlara rast gələ bilərik. Mənfi 60 dərəcəyə çatan qütb soyuqlarının hakim olduğu sahələrdə, mədən ocaqlarının rütubətli, isti və havasız mühitlərində, ya da 2–3 quyudan başqa su qaynağı olmayan kilometrərlə genişlikdəki səhralarda belə ağcaqanadlar yaşaya bilər.

İslandiyanın şimalında, Qütb dairəsinin üzərində "Ağcaqanad gölü" adında bir göl var. Buz göllərinin içində donmuş olan sürfələri, buzların əriməsiylə birlikdə, sanki fəvqəladə heç bir şey yoxmuş, aylardır buzların altında donmuş olan özləri deyilmiş kimi yumurtalardan çıxırlar. İnkişafına qaldıqları yerdən davam edər və yetkin ağcaqanadlara çevrilirlər.

Ağcaqanad yumurtalarının xüsusiyyətləri

Dişi ağcaqanadlar bir dəfədə 40 ilə 200 arasında yumurtanı suya buraxa bilərlər. Hər üç həftədən bir yumurtlayanları olduğu kimi, ildə bir dəfə yumurtlayanları da vardır. Ağcaqanad yumurtaları növlərin yaşadığı yerlərə, o mühitdəki düşmənlərinə, ya da qarşılaşa biləcəkləri təhlükələrə görə dəyişik xüsusiyyətlərə malikdir. Bəzisi çox diqqətlə qablaşdırılmış, bəziləri möhkəm yerlərə yapışmış, bəziləri də batmamaları üçün hava yastıqlarıyla dəstəklənmişdir.

Kamuflyaj ustası yumurtalar

Yumurtalar, ana ağcaqanadın yanlarından ayrılmasından sonra tamamilə müdafiəsiz qalırlar. İlk buraxıldıqlarında, parlaq sarı rəngdə olduqları üçün, tez fərq edilə biləcək, hərəkətsiz, asan ovdurlar. Onları gözləyən bir çox düşmənləri vardır.

Ancaq ağcaqanad yumurtalarının olduqca əhəmiyyətli xüsusiyyətləri vardır. Gecə buraxılan yumurtaların rəngləri, səhərin ilk işıqlarıyla birlikdə qaraya çevrilər. Beləcə, böcəklərə və quşlara qarşı olduqca təsirli şəkildə kamuflyaj edilmiş olurlar.

Bəzi ağcaqanad cinsləri (Anofel ağcaqanadları), sürfə və pup mərhələlərində də, olduqları məkana görə rəng dəyişməsinə məruz qalırlar. Elə ki, sürfə qara, ya da ağ məkana qoyulduğunda, dərhal bu mühitə görə rəng alar.

Əlbəttə bu rəng dəyişməsindən nə yumurtanın, nə sürfənin, nə də özü də bir zamanlar bu mərhələlərdən keçən ana ağcaqanadın xəbəri yoxdur. Ağcaqanad sürfələri, ətraflarındakı düşmənlərin varlığından, analarının onları buraxıb getdiyindən, tək başlarına və müdafiəsiz olduqları vaxtdan da tamamilə xəbərsizdirlər. Ancaq bu vəziyyət onlar üçün heç problem meydana gətirməz, çünki ehtiyacları olan ən uyğun qoruma ilə birlikdə yaradılmışlar. Yumurtaların və ya sürfələrin qabığındakı piqmentlər günəş işığıyla birlikdə hərəkətə keçər və tündləşərək özlərini kamuflıyaj edirlər.

Günəşdən gələn fotonların təsiriylə və ya olduğu mühit səbəbiylə rəng dəyişdirmək olduqca mürəkkəb kimyəvi əməliyyatdır və bu sistemin məlumatı yumurtanın qabığında olan hüceyrələrə daha əvvəldən yerləşdirilmişdir. Bu təsirli qoruma üçün lazım olan bütün kimyəvi və fiziki əməliyyatlar istisnasız bütün ağcaqanad sürfələrində reallaşar. Bütün bunlar bizi tək nəticəyə götürür.

Lazım olduğunda sürfələri qoruması üçün çox incə planlanmış prosesi yaradan üstün güc sahibi vardır. Bu güc sahibi hər cür yaratmağı bilən uca Allahdır. Ayədə belə buyrulur:

Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Hər şeyin Yaradıcısı Allahdır! Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi Qoruyandır. (Ənam surəsi, 102)

Suda batmayan disk yumurtalar

Culex növünün yumurtasının, alt qismində qıf şəklində oyuq mövcuddur. Bu oyuğun nə işə yaradığı ilk baxışda aydın olmaya bilər, ancaq yumurtanın inkişafının sonrakı mərhələlərində, oyuğun son dərəcə əhəmiyyətli vəzifəsinin olduğu ortaya çıxar. Bu oyuq, içinə dolan hava sayəsində xilasedici halqa funksiyasını daşıyır və yumurtanın su üzərində qalmasını təmin edir.

Ancaq diqqət edilsə, oyuq səbəbiylə yumurtanı ciddi problemin gözlədiyi görülməli: Yumurtanın altında yerləşən və “xilasedici halqa” olaraq xarakterizə edilən oyuğu, yumurtanın aşması nəticəsində yararsız hala gəlməsi çox asandır. Bu səbəblə tək başına suya buraxıldığında yumurta uzun müddət su səthində qala bilməz. Ən yüngül tərpənişdə tarazlığını itirər, aşar və alt tərəfində hava olan dəlik su dolaraq yumurtanın batmasına səbəb olar. Halbuki yumurtaların yaşaya bilmələri üçün suyun üzərində qalmaları lazımdır. Belə vəziyyətdə siz olsanız yumurtaların batmaması üçün nə edərdiniz?

Ağcaqanadlar bu problemi həll edəcək ən ağıllı yolu istifadə edərək və yumurtaları bir-birinə yapışdıraraq problemi həll edirlər. Disk şəklində bir-birinə yan-yana yapışdırılan yumurtalar, suyun üzərində üzən təbii sal meydana gətirirlər. Diametri təxminən 11 mm olan bu disk suyun üzərində asanlıqla üzər. Yumurtaların altındakı oyuqda olan hava və yumurtalar arasındakı boşluq, hava yastığı vəzifəsi görür və disk suyun üzərində tutar. Bu cür ağıllı üsul istifadə edilməsəydi, yumurtalar suyun içinə batar və ölərdilər. Ancaq yumurtanın dizaynındakı bu incəlik ilə təhlükənin hələ əvvəlcədən qarşısı alınmış və təhlükəsizlik təmin edilmişdir.

Yaxşı, ağcaqanad necə olur ki, baş verə biləcək problemi düşünərək, ən uyğun həll yolunu tapmışdır? Ağcaqanadın suyun qaldırma qüvvəsindən xəbərdar olması mümkündürmü? Bu qüvvəni necə istifadə edəcəyini haradan bilir?

Hər nə qədər qeyri-mümkün də olsa, ağcaqanadın başqa yumurtaları müşahidə etməsi, dərin-dərin düşünərək belə həll yolunu özünün tapdığını güman edərk. Vəziyyət belə olsa da, əgər yumurtaların altında doğuşdan hava oyuğu olmazsa, ağcaqanadın etməyə çalışacağı sal bir işə yaramayacaq.

Üstəlik, ağcaqanad, yumurtalarını bir-birlərinə yapışdıracaq və suda təsirini zamanla itirməyəcək təbii yapışqana da doğuşdan sahibdir. Bu yapışan olmazsa, nə yumurtaların altındakı hava dəliyinin, nə də ağcaqanadın sal düzəltməsinə qərar verməsinin mənası olmaz.

Ağcaqanadın düzəltdiyi salın disk şəklində olmasının da əlbəttə ki, məqsədi vardır. Sal üçün disk ən uyğun şəkildir. Əgər ağcaqanad başqa həndəsi formanı istifadə etsə (məsələn, incə uzun düzbucaqlı etsə), sal asanlıqla aşar bilərdi. Ancaq disk şəkli, suyun qüvvəsiylə meydana gəlməsi təxmin edilən momenti ən uyğun şəkildə paylayaraq, təhlükəsizliyi təmin edir.

Bir-biriylə bu qədər uyğun sistemi meydana gətirən təfərrüatların, zaman ərzində, şüursuz təsadüflər nəticəsində, öz-özünə əmələ gəldiyini iddia etmək mümkün deyil. Bundan əlavə, bu təfərrüatların birinin əksik olması bütün sistemin bir daha geri gəlməmək üzrə yox olmasına səbəb olur. Ağcaqanad, “sınama-yanılma” kimiyolla inkişaf etdirə bilməyəcəyi, təsadüflər nəticəsində qətiyyənlə əmələ gəlməyəcək şəkildə yumurtalardan ibarət sal düzəldir. Bu vəziyyətin yeganə şərhisi isə, doğumundan ən çox bir neçə həftə sonra bu salı düzəldən canlının, bu iş üçün zəruri məlumat və təchizata sahib qılınmış və bu iş üçün “proqramlaşdırılmış” olduğudur.

Yumurtaları tək-tək bir-birinə yapışdırmaq və diqqətlə sal düzəltmək olduqca zəhmətli işdir. Bu yumurtaların bir sonrakı mövsümdə çatlayacağı düşünülə, ağcaqanad səyinin nəticəsini görə bilmədən öləcək. Üstəlik, yumurtadıqdan sonra yumurtalarıyla heç bir əlaqəsi qalmayacaq. Ağcaqanad heç bir mənfəəti olmadığı, qısa müddət sonra öləcəyi halda, öz ölümündən sonra yumurtalarının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün böyük səy sərf edir.

Burada xüsusilə diqqət edilməli nöqtə, ağcaqanadın sərf etdiyi səyə baxmayaraq heç bir mənfəətinin olmamasıdır. Etdiyi bu zəhmətli işin öz həyatına heç bir təsiri yoxdur. Yəni ağcaqanad həyatda qalmaq üçün deyil, gələcək nəsli qurtarmaq üçün səy göstərir. Heç zaman görə bilməyəcəyi, hansı şərtlərdə inkişaf edəcəklərini, nə kimi təhlükələrlə qarşılaşacaqlarını bilməyəcəyi nəsli qurtarmaq üçün, ən doğru qərarı verir və çətin işi bacarmaq üçün lazım olanların hamısını qüsursuz edir.

Təkamül nəzəriyyəsini müdafiə edənlər canlıların təsadüfən var olduqlarını iddia edirlər və təbiətdə eqoist həyat mübarizəsinin olduğunu iddia edirlər. Əgər bu iddia doğru olsaydı, ağcaqanaddan gözlənilən balaları ilə heç maraqlanmamalı, yumurtalarını təsadüfi yerlərə buraxmalı, onların təhlükəsizlikləri və digər ehtiyacları üçün səy göstərməməli idi. Ancaq bura qədər verilən məlumatlarda da görüldüyü kimi ağcaqanad belə şey etməz və nəticəsini görə bilməyəcəyi iş üçün səy göstərir.

Çox aydın görünür ki, ağcaqanadın həyat mübarizəsi yoxdur. O, edilə biləcək ən doğru və sağlam fikirli hərəkəti, özünə verilən ilham ilə edir. Bu fədakarlıq duyğusunu ağcaqanada verən Allahdır. Allah hər şeyin Özünə boyun əymiş olduğunu ayələrdə belə xəbər verir:

Göylərdə və yerdə kim varsa, Ona məxsusdur. Hamısı Ona təzim edir. Məxluqatı ilk dəfə yoxdan yaradan, sonra onu bir daha təkrarlayan Odur. Bu da Onun üçün çox asandır. Göylərdə və yerdə olan ən uca sifətlər Ona məxsusdur. O, Qüdrətlidir, Müdrikdir. (Rum surəsi, 26–27)

Jelatinlənmiş yumurtalar

Qidaların xarab olmadan saxlanmaları üçün son bir neçə on ildə olduqca təsirli üsullar işlənib hazırlanmışdır. Bunlardan ən əhəmiyyətlisi, qablaşdırmaadır.

Sürü ağcaqanadları olaraq bilinən ağcaqanad növü də, yumurtalarını saxlamaq üçün bu metoddan istifadə edir.

Yumurtalar, jelatinli maddə yığını içinə, çərçivə və ya ip şəklində buraxılır. Jelatinli kütlə yumurtaları mexaniki təsirlərdən, qurumaqdan, ani hava dəyişikliklərindən və düşmənlərdən qoruyur. Həmçinin ağcaqanad, bu maddə sayəsində, yumurtaları bitki, ya da daşlara yapışdırır və beləcə yumurtaların suyun içində itmələrini də əngəlləyər.

Xilasedici halqa yumurtalar

Qızdırma mikrobunu daşıyan ağcaqanad olan *Anofelin* yumurtaları, suya batmalarını əngəlləyəcək və su səthində qalmalarını təmin edəcək xüsusi şəklə və quruluşa malikdir. Yumurta qabığının xaricindəki hava otaqcıqları və yumurtanı əhatə edən üzmə kənarları yumurtanı su üstündə saxlayar. Üzmə kənarları suyun səth gərginliyini artırır və yumurtanın bu gərginlik sayəsində batmamasını təmin edər.

Səth gərginliyi suyun səthində yaranan gücdür. Xüsusilə kiçik canlılar bu gücü aşa bilməzlər. Ancaq bu çox zaman mənfi vəziyyət deyil, çünki bunun sayəsində böcəklər suyun üzərində rahatlıqla gəzə bilirlər. Bəzi böcəklər ayaqlarında olan dəstək quruluşları sayəsində –ayaqlardakı tüküklər, ayağı örtən yağlı ifrazlar kimi– su üzərində çox daha asan hərəkət edə bilirlər.

Anofel ağcaqanadının yumurtalarının üzərindəki hava otaqcıqları və üzmə kənarları da, səth gərginliyi qanunundan ən yüksək səmərə ilə faydalanacaq xüsusiyyətdədir. Ancaq daha əvvəl də ifadə edildiyi kimi, nə yumurtaların içindəki sürfələrin, nə də özü bir zamanlar bu yumurtadan çıxmış olan ana ağcaqanadın, səth gərginlik qüvvəsindən və bu qüvvədən istifadə etmək üçün yumurtaların üzərində olan strukturlardan xəbərləri yoxdur.

Belə bir xüsusiyyətin zaman ərzində qazanılmasına da imkan yoxdur. Əgər bu quruluş yumurtanın üzərində bir dəfədə ortaya çıxmamış olsaydı, *Anofelin* bütün yumurtaları suyun dibinə batar və ağcaqanadın nəslə tükənərdi.

Ancaq belə vəziyyət heç zaman baş verməz. Çünki *Anofel* ağcaqanadları da, digər bütün canlılar kimi varlıqlarını davam etdirmələri üçün ehtiyacları olan ən uyğun dizaynla birlikdə var edilmişdir.

Allah hər canlıyı lazım olan xüsusiyyətlərlə yaratmış və hər birinə də nələrdən istifadə etməyi əskiksiz olaraq ilham etmişdir. Allah hər şeyə qadirdir. İnsana düşən vəzifə isə, Allahın yaratmasındakı mükəmməlliyi düşünmək və Rəbbimizin sonsuz qüdrəti qarşısında təslim olmaqdır. Allah Özündən başqa ilah olmadığını ayədə belə xəbər verir:

De: “Göylərin və yerin Rəbbi kimdir?” De: “Allahdır!” De: “Siz Onu qoyub özlərinə nə bir fayda, nə də bir zərər verməyə qadir olmayanlarımızı özünüzdə dost tutursunuz?” De: “Korla görən eyni ola bilərmiz? Yaxud zülmətlə nur eyni ola bilərmiz?” Yoxsa onlar Allaha, Onun yaratdığı kimi yaradan şəriklər tapdılar və bu yaradılış onlara bənzər göründü? De: “Hər şeyi yaradan Allahdır. O Təkdir, hər şeyə Qalib gələndir”. (Rad surəsi, 16)

Dülgər ağcaqanad

Ağcaqanadlar yumurtalarını hər zaman durğun su yığınının içinə buraxmazlar. *Cylindrotoma* növü ağcaqanadlar yumurtalarını qoymaq üçün daha maraqlı və çətin üsuldən istifadə edirlər. Bu növün dişisi, yumurtalarını bitkinin toxumasına yerləşdirər.

Burada çox əhəmiyyətli incəlik var. Hər hansı böcək, bitki toxumalarını asanlıqla kəsə bilməz. Xüsusilə ağcaqanadın ölçüsü düşünüldüyündə bu çətinlik, insanın əlində heç bir aləti olmadan qalın ağacı kəsməsinə bənzər ki, belə bir şey mümkün deyil. Yaxşı o halda ağcaqanad nə edər?

Ağcaqanad bu problemi, özünə yaradılışdan verilən xüsusiyyət sayəsində həll edər. Başının üzərində olan və mişar vəzifəsini yerinə yetirən kəsici orqanla, bitki toxumalarını rahatlıqla kəsər. Sonra üst qismindən kəsdiyi bitkilərin içinə yumurtalarını itələyər. Bəzən bir yapraqda bu şəkildə buraxılmış 70 yumurtaya rast gəlinə bilər.

Göründüyü kimi, ağcaqanad təsadüfi yerə buraxmaq varkən, zəhmət tələb edən şəkildə hərəkət etmiş, üstəlik də çətin yeri yumurtalarını qoymaq üçün seçmişdir. Bu vəziyyət yenə ağla bəzi suallar gətirəcəkdir:

–Tək məqsədi yemək və yaşamaq olan böcək nə üçün özünü bu şəkildə çətinə salar və zəhmətli işə cəhd edər?

–Niyə digər növlərdə deyil, yalnız bu növdəki ağcaqanadların başında kəsici orqan vardır?

–Bu orqanı alət kimi istifadə etmək məlumatını, doğan hər ağcaqanada kim vermişdir?

–Yumurtalarını təhlükəsizliklə təmin etmək üçün bitki toxumalarını kəsməyi ağcaqanad necə düşünmüşdür?

Bütün bu suallar bizi yenə eyni cavaba götürür: Ağcaqanad, bütün bu əməliyyatları edə bilməsini təmin edəcək xüsusi dizaynla və özünə bu işləri etdirəcək bir növ “proqramla” birlikdə ortaya çıxmışdır. Ağcaqanadların bu xüsusiyyətləri də Allahın bənzəri olmayan yaratma sənətinin dəlillərindəndir. Əhəmiyyətli olan insanın bu kimi iman həqiqətlərini görüb üzərində düşünməsidir. Allah bir ayəsində yaradılış dəlillərinə belə diqqət çəkər:

Sizin yaradılışınızda və Allahın yer üzünə yaydığı canlılarda qəti iman gətirmiş insanlar üçün neçə–neçə dəlillər vardır. (Casiyə surəsi, 4)

Bambuk ağcaqanadı

“*Leicester* ağcaqanadı” yumurtalarını bambuk saplarının dəliklərinə buraxar. Bambuk saplarının içi təhlükəsiz olduğu qədər, sürfələrin ehtiyaclarına da cavab verə biləcək mühitdir.

Bu ağcaqanad növü də yumurtalarını buraxarkən –eynilə digər ağcaqanadlar kimi– özünə xas ağıllı yol izləyər. Leicester arxa ayaqlarını bambuk saplarındakı dəliklərdən, içəridə yığılmış suya salar, yumurtalar bunun sayəsində suya təhlükəsiz şəkildə düşər və inkişafalarını burada davam etdirirlər.

İlk yağışlarla birlikdə yumurtalar inkubasiya dövrünə girərlər. Yumurtlamağı təqib edən 2–3 gün içində kürt dövrü bitər və qurduqlar çıxmağa başlayar. Yumurtanın içindən qurdların inkişaf edərək çıxmaları demək olar ki, eyni dəqiqə içində olur. Bir dəqiqə içində bütün qüurdlar suda gəzməyə başlayar. Bunlar heç dayanmadan, nə tapsalar yeyər və fəvqəladə sürətlə böyüyürlər.

Görəsən, bu ağcaqanad növünün ataları, apardıqları müşahidələr nəticəsində balalar üçün ən etibarlı mühitin bambuk budaqları olduğunu təsbit etmiş, daha sonra bütün soyun bu metoddan istifadə etməsinə mi qərar vermişlər? Sonra da bu əmr nəsilədən nəsilə, doğan hər dişi ağcaqanada mı çatdırılmışdır?

Göründüyü kimi bu tip suallar hər mərhələdə qaçınılmaz olaraq insanın qarşısına çıxar. Bu sualların cavabları normal və vicdanlı insanı tək nöqtəyə, yəni yaradılış gerçəyinə aparır. Dünyanın hər hansı küncündəki hər hansı bambuk sapının içindəki su yığılmasında, bilmədiyimiz, aqlımıza belə gəlməyən həyat vardır və bu həyat son dərəcə qüsursuz şəkildə yaradılmışdır. Əlbəttə ki, bu qüsursuz yaradılış kainatın hər bucağını əhatə edir.

Allah ayədə yaratdıqları üzərində düşünmənin əhəmiyyətinə belə diqqət çəkir:

Allahın göydən endirdiyi, onunla da ölmüş torpağı diriltdiyi suda, Onun bütün heyvanatı yer üzünə yaymasında, küləklərin istiqamətinin dəyişdirilməsində və göylə yer arasında ram edilmiş buludlarda, başa düşən insanlar üçün dəlillər vardır. (Bəqərə surəsi, 164)

Yumurtaların xarici görünüşləri dəyişir: Sürfə dövrü

Yumurtadan çıxan bala ağcaqanad, yetkin halıyla heç əlaqəsi olmayan görünüşdədir. Sanki tam fərqli canlıdır. Təxminən 1–1.5 mm uzunluğunda olan sürfənin bədəni baş, sinə və qarın olmaqla 3 hissəyə ayrılmışdır. Başı oval görünüşdədir və iki yanında birləşmiş gözlər və gözlərin qarşısında də qısa antena mövcuddur. Ancaq sürfə, bu hala gəlib yetkin ağcaqanada çevrilənə qədər çox çətin səfər keçirər.

Sürfələr su altında yaşayırlar. Davamlı yedikləri üçün, bir həftə içində 6–7 qat böyürlər. Bu dövr ağcaqanadın həyatı boyunca böyüdüğü tək dövrdür. Sürfə yalnız acar, yemək yeyər və böyüyər.

Süpfə suyun içində necə bəslənər?

Süpfənin bu dövrdə nəfəs ala bilməsi üçün su üzərində batmadan asılı qalması vacibdir. Ancaq bir problem vardır. Davamlı bəslənməli olan ağcaqanad, suyun üzərində asılı dayanarkən yeməyinə necə çatacaq? Bunun üçün xüsusi üsul tapmalıdır, ancaq bəhs etdiyimiz canlı nə bir şey düşünə bilən, nə də qabiliyyətə sahib olan, yalnız 1.5 millimetr böyüklüyündə süpfədir.

Süpfə zəruri hallarda suyun içinə girə bilər. Ancaq bu uzun sürə bilməz, çünki nəfəs almaq üçün təkrar su səthinə dönmək məcburiyyətindədir. Bu səbəbdən bu şəkildə suya girərək bəslənməsi qeyri-mümkündür.

Süpfənin başaşağı su içində dayanarkən yemək yeyə bilməsi üçün, doğuşdan ona verilmiş çox əhəmiyyətli mexanizm vardır. Bu mexanizm sayəsində ovuna özü gedə bilməyən süpfə, suyu hərəkətləndirərək ovunu ayağına gətirir. Ağzının iki yanında, 4 dəst halında olan incə tüklü fırçanı sürətli şəkildə yelləyərək suda axıntı yaradır. Beləcə suda olan bakteriyalar, suyun hərəkətiylə süpfənin ağzına gəlirlər. Süpfə də bu fırçalara ilişən bakteriyaları yeyir. Bir ağcaqanad süpfəsi bu metoddan istifadə edərək gündə 100–1000 sm³ suyu süzə bilir.

Göründüyü kimi, süpfənin xüsusiyyətlərində çox açıq dizayn vardır; ağzının ətrafındakı fırça, heyvanın bəslənə bilməsi üçün verilmiş xüsusi alətdir. Sahib olduğu bu sistem sayəsində süpfə boğulmadan qidasını əldə edir. Sonsuz şəfqət sahibi olan uca Allahın “ruzi verən” (Rəzzaq) sifətinin təcəlli etməsi ilə ağcaqanad süpfələri qorunurlar. Allah hər canlıyı qüsursuz olaraq yaratmışdır. Quranda hər canlıya Allah tərəfindən ruzi verildiyinə belə diqqət çəkilir:

Neçə-neçə canlılar vardır ki, ruzisini öz yanında daşıya bilmir. Onların da, sizin də ruzinizi Allah verir. O, Eşidəndir, Biləndir. (Ənkəbut surəsi, 60)

Başaşağı nəfəs almaq

İnkişaf dövründə davamlı yemək yeyən süpfənin təməl ehtiyaclarından biri də nəfəs almaqdır. Yaxşı süpfə necə olur ki, eyni anda həm başaşağı dayanıb nəfəs alır, həm də qidalanır?

İnsanlar suyun içində nəfəs ala bilmək üçün bəzi xüsusi alətlərdən (oksigen balonu, tənəffüs borusu, hava nasosu, və s.) istifadə edirlər. Ağcaqanad sürfəsi də, bunlara bənzər dalma təchizatına doğuşdan sahibdir. Suyun içində başıaşağı dayanarkən, bədəninin arxa tərəfində olan tənəffüs borularıyla nəfəs alır. Bəzi sürfələr də suya paralel durur və qarınlarında olan üç tənəffüs dəliyini istifadə edirlər. Bu sistemlər, dalğıcıların istifadə etdiyi tənəffüs borusu və hava nasoslarının bənzəridir.

İnsana bəlkə də bioloji təfərrüat kimi gələn bu cümlələr əslində çox əhəmiyyətli gerçəyi ortaya çıxarır: Əgər ortada belə ağıllı dizayn varsa, mütləq onu yaradan üstün ağıl sahibi Yaradıcı vardır. Bu uca Yaradıcı, “aləmlərin Rəbbi” olan yəni ən kiçikdən ən böyüyə qədər bütün dünyaların, bütün aləmlərin hakimi, təlimatçısı və nizamlayıcısı olan Allahdır.

Allah yaratdığı varlıqlar üzərində sənətini təcəlli etdirərək insanlara Öz varlığının dəlillərini göstərir. Bu sənət, insan beyninin kompleks quruluşundan kosmosun sonsuzluğuna, ağcaqanadın həzm sistemindən insan bədənindəki mükəmməlliklərə və mikroskopik canlılara qədər hər yerdə açıq şəkildə görünür.

Fatir surəsinin 40–cı ayəsində Allah belə buyurur:

De: “Allahdan başqa yalvardığınız şəriklər haqda düşündünüz mü? Bir mənə göstərin görüm, onlar yer üzündə nəyi yaradıblar? Yoxsa onların göylərin yaradılmasında şərikliyi var?” Yaxud onlara bir kitab vermişik, onlar da ondakı dəlilə istinad edirlər? Xeyr! Zalımlar bir–birinə ancaq yalan vəd verirlər. (Fatir surəsi, 40)

Tənəffüs borusuna su düşərsə...

Ağcaqanad sürfələri tənəffüs borusuna oxşar orqanları sayəsində suyun daxilində rahatlıqla həyatlarını davam etdirərlər. Ancaq tənəffüs borusu ilə nəfəs almanın təhlükəsi vardır. Əgər suda meydana gələcək dalğalanma, ya da külək tənəffüs borusunun içinə su girməsinə səbəb olarsa bu, ağcaqanadın boğulmasına səbəb olar.

Ancaq xüsusi tədbir sayəsində ola biləcək təhlükənin sürfəyə zərər verməsinin də qarşısı alınmışdır. Tənəffüs borusunun havay ilə təmasda olan uc hissəsi doğuşdan xüsusi yağla örtülüdür. Bu yağın xüsusiyyəti suyu itələyən (hidrofob) yağ olmasıdır. Sürfə başıaşağı su içində dayanarkən, bu yağ sayəsində tənəffüs borusunun dəliklərindən içəri su girə bilməz.

Bu ifrazat xüsusi olaraq su üçün yaradılmışdır. Sürfə sudan başqa mayenin, məsələn neftin içinə qoyulduğunda, ifrazat vəzifəsini yerinə yetirə bilməz. Neft tənəffüs borusundan içəri girər və sürfənin boğulmasına səbəb olar.

10 millimetrlik sürfənin, bir neçə millimetr uzunluğundakı tənəffüs borusunun ucunda belə xüsusi yağın mövcud olması, üzərində durulmadan keçiləcək mövzu deyil. Təfərrüatlara diqqət edək:

–Suyun tənəffüs borusundan içəri girmə riskinə qarşı belə xüsusi tədbir alınması,

–İfrazatın tam ehtiyac duyulan yerdəki, yəni tənəffüs borusunun ucundakı hüceyrələr tərəfindən ifraz olunması,

–Bu yağlı ifrazatın hər yeni nəsilə əvvəldən mütləq mövcud olması ...

Bütün bunların varlığı təsadüflərlə açıqlana bilərmi? Əlbəttə ki, yox. Çünki təsadüflər qarışıqlığa səbəb olur. Milyardlarla təsadüfün ardı–arda sıralanması isə kaos deməkdir. Bir–birindən müstəqil hissələrdən ibarət olan, amma bu hissələrin uyğunlaşması sayəsində ortaq məqsədə xidmət edən sistemlər və mexanizmlər, kaos nəticəsində deyil, ancaq şüurlu dizayn nəticəsində ortaya çıxmağa bilirlər.

Təkamül nəzəriyyəsi isə mövcud canlıların bugünkü hallarına daha sadə quruluşda olan canlıların zamanla inkişafı nəticəsində çatdığını irəli sürür. Təkamülə görə bu inkişaf, zamanla meydana gələn təsadüfi dəyişmələrin, pillə–pillə bir–birinə əlavə olunması nəticəsində reallaşmışdır.

Hər nə qədər latınca adlar və mürəkkəb terminlərlə “elmi” bir don geyindirilməyə çalışılsa da, təkamül nəzəriyyəsinin təməl məntiqi tək sözlə ifadə edilə bilər: “Təsadüf”.

İndi ağcaqanadın nəfəs almasını təmin edən xüsusi quruluşun necə mövcud ola biləcəyini, təkamül nəzəriyyəsinin iddialarını da nəzərə alaraq araşdıraq.

Təkamülə görə bundan minlərlə il əvvəl daha sadə quruluşlu ağcaqanadlar tapılmalı idi. Bu xəyali ssenariyə görə, o zamankı ağcaqanadların tənəffüs borularının hələ formalaşmadığını fərz edək. Yaxşı, o zaman ağcaqanad sürfələri nə edəcəklər?

1) Sürfə suyun içində başıaşağı dayana bilməyəcək, nəfəs almaq üçün başını suyun üzərində tutacaqdı. Bunun qaçınılmaz nəticəsində isə əlbəttə ki, bütün sürfələr aclıqdan ölərdi.

2) Təsadüfən sürfənin bədənində tənəffüs borusu əlavə olunduğunu fərz edək (bunun texniki olaraq imkansızlığına sonra toxunacağıq), tənəffüs borusunun ucunda olan və suyun boruya girməsinə mane olan yağ olmadığı üçün sürfə boğularaq öləcəkdi. Sürfə, bu yağ sintez edən hüceyrələrin bədənində meydana gəlməsini gözləyə biləcəyi tək bir saniyəsi belə ola bilməyəcəkdi. Göründüyü kimi bu, təkamül nəzəriyyəsinin öz daxilində ziddiyyətli vəziyyət meydana gətirir.

3) Tənəffüs borusunun və bu borunun ucunda olan yağın eyni anda hansısa şəkildə sürfə bədənində daxil olduğunu fərz edək. Bu yalnız o sürfənin həyatını qurtarardı. Çünki sürfə, bədənində baş verən dəyişikliyi sonrakı nəsilə ötürə bilməyəcək. (Barmağı kəsilən qadının uşağının əksik barmaqla doğulmaması kimi.) Halbuki, bədəndəki dəyişikliyin sonrakı nəsilə ötürülə bilməsi üçün, təkamülün yeni orqan və ya orqanoid meydana gətirməklə deyil, həmçinin bunun genetik kodunu da canlının çoxalma hüceyrələrində olan DNT-yə əskiksiz olaraq əlavə etməsi lazımdır.

Bu nöqtə çox əhəmiyyətlidir. Buna görə mövzunu başqa nümunə üzərində araşdıraraq. Təkamülçülərin iddia etdikləri kimi insanın xəyali atalarından biri olduğunu zənn edəcəyimiz canlının bədənində yeni bir orqan, məsələn, qaraciyərin əlavə olunmasını düşünək. Qaraciyərin genetik kodu, milyonlarla şifrədən ibarətdir. Bu şifrələrin hamısının eyni anda, o canlının çoxalma hüceyrələrindəki DNT-yə əlavəsi lazımdır ki, sonrakı nəsildə də ortaya qaraciyər çıxsın. Milyonlarla şifrə içində ediləcək tək səhv, qaraciyərin formalaşmamasına, daha doğrusu işə yaramamasına və canlıya fayda deyil, zərər verməsinə gətirib çıxarar. Bəhs etdiyimiz xəyali canlı həyatını davam etdirə bilməz və yox olub gedər.

Burada bir nöqtə daha vardır. Haqqında bəhs etdiyimiz canlı, bədənində qaraciyər yaranana qədər nə edəcək? Qaraciyərin bədəndə icra etdiyi zəruri funksiyaları hansı orqan edəcək? Göründüyü kimi, belə canlının bir zamanlar var olduğunu düşünmək belə məntiqsizdir. İlk insan, tam və qüsursuz şəkildə ortaya çıxmış; yəni yaradılmış olmalıdır.

Eyni şəkildə ağcaqanad da, sahib olduğu xüsusiyyətləri DNT-sində genetik şifrə olaraq daşımaq məcburiyyətindədir. Əks halda sonrakı nəsildə bu xüsusiyyətlər olmayacaq. Ağcaqanadın atası olduğu fərz edilən xəyali canlının çoxalma hüceyrələrinə, həm tənəffüs borusunun, həm də bu borunun ucundakı hüceyrələrin ifraz etdikləri yağın genetik şifrələrinin eyni anda, tam, səhvsiz olaraq əlavəsi lazımdır ki, bu, qeyri-mümkündür. Bunun mənası da yenə ağcaqanadın səhvsiz və qüsursuz şəkildə bir anda var olduğu, yəni yaradıldığıdır.

Yaxşı, ağcaqanad tənəffüs etdiyi havanı bədənində necə paylayacaq?

Ağcaqanadın tənəffüsü bu şəkildə reallaşar:

Ağcaqanadın aldığı hava, iki kiçik torbacığa dolar. Bu torbacıqlar bədənə yayılan kapilyar xətlərə bağlıdırlar və bu xətlərlə havanı hər yerə paylayırlar. Torbacıqların arasında ağcaqanadın ehtiyacına uyğun ürək vardır. Ürək, nizamlı döyüntülərlə torbacıqları nasoslayaraq, havanın bədənə dağılmasını təmin edər.

Ürəkdən dərhal sonra da mədə və bağırsaqlar gəlir. Burada bəhs etdiyimiz ürək, mədə və bağırsaqlar da qüsursuz olaraq ağcaqanadın orqanizmində olmalıdır. Tənəffüs sistemi ilə yanaşı, bu orqanlar da ağcaqanadın yaşaması üçün zəruridir. Ağcaqanad tam olaraq var olmaq məcburiyyətindədir, sahib olduğu xüsusiyyətləri zaman ərzində qazanmış olması mümkün deyil.

Üstəlik, bu xüsusiyyətlər hər ağcaqanad növündə müxtəlif olur. Məsələn, *Mansoniya* növünün sürfəsi, nəfəs ala bilmək üçün su səthinə çıxmaz. Bunun əvəzinə, olduqca ağıllı və çətin üsul izləyər.

Su üzərinə çıxmadan nəfəs alan sürfə

Su altındakı oksigen, suda həll olaraq mövcuddur və burada yaşayan bütün canlılar (bitkilər və heyvanlar) bundan istifadə edirlər. Həmçinin bitkilər köklərində və toxumalarında bu oksigeni yığırlar. *Mansoniya* ağcaqanadlarının sürfəsi də bitkilərdəki bu “qablaşdırılmış” oksigeni istifadə edirlər. Sürfədə, su bitkilərinin köklərini və toxumasını deşməyə və bunların içindəki havanı çəkməyə yarayan mişar formasında orqan vardır. Bundan istifadə edərək oksigen ehtiyacını rahatlıqla qarşılıyır və suyun altında davamlı olaraq qala bilər.

Burada yenə açıq dizayn vardır. Su səthinə çıxmayan *Mansoniya* sürfəsinin quruluşunda, bitki köklərini deşə bilməsi və bu köklərin içlərindəki havanı çəkə bilmələri üçün lazım olan hər şey vardır.

Üstəlik sürfə, bədənindəki bu “alət”lərin nə məqsədlə ona verildiyini bilir. Sürfənin bildikləri bununla bitməz. Sürfə oksigenə ehtiyacı olduğunu və bu oksigenin bitkilərin köklərində olduğunu da hansısa şəkildə bilir. Yalnız 1.5 mm. hündürlüyündə və dünyaya yeni gəlmiş sürfənin bütün bunları bildiyi isə təsadüf iddiaları ilə açıqlana bilməz.

Yanındakı düşmən

Bütün ağcaqanad sürfələrini suda öz halında üzən və bəslənmək üçün bakteriyalarla kifayətlənən sakit canlılar olaraq təyin etmək doğru olmaz. Bəzi növlərin sürfələri olduqca yırtıcıdır. Bu dövrdə davamlı olaraq bəslənən bəzi sürfə növləri yemək tapa bilmədiklərində də bir-birlərini yeyirlər. Buna görə sürfələrin təhlükəsizliyi üçün təmiz sular deyil, bakteriya ilə zəngin çirkli sular daha uyğundur. Bu cür sürfələrin olduğu təmiz sularda, sal şəklindəki yumurta qrupunun içindən bəzən yalnız bir neçə sürfə həyatda qalar.

Ancaq ana ağcaqanad sanki bunu bilir və yumurtalarını qoymaq üçün daha çox çirkli suları seçər. Çirkli sularda, sal şəklindəki bu yumurtalardan təxminən 100-ü sağlam olaraq çıxar.

Diqqət edilsə, bu nöqtədə də ana ağcaqanadın etdiyi şüurlu seçimdən bəhs edilir. Ağcaqanad biri təmiz, biri çirkli iki fərqli suyla qarşılaşdığında çirkli suyu seçər.

Görəsən ağcaqanad, növünün davamı üçün etibarlı olan bu tədbirləri düşünərəkmi, yoxsa müşahidə edərəkmi tapmışdır? Əlbəttə ki, ağcaqanadın təcrübə qazanması, bu istiqamətdə qərarlar verməsi və bunu gələcək nəsillərə ötürməsi mümkün deyil.

Axıntılı sulara nə edərlər?

Axıntı olan yerlərdə böyüyən sürfələr yaşamaq üçün nələrsə yapışmaq məcburiyyətindədirlər. Bədənlərindəki dəstək sistemləriylə bu problemin altından asan şəkildə qalxırlar.

Çox sürətli axan sulara olan bəzi sürfə növlərinin arxalarında 45 dərəcəlik əyilmə edərək bədənləriylə birləşmiş uzun itələyən mövcuddur. Bu itələyən ucunda olan kiçik aparatın qarmaqları sayəsində sürfə hər hansı bir yerə yapışa bilir və özünü axıntıdan qoruyur. Xüsusilə *Heptegina* cinsi ağcaqanadın sürfəsi bu sorucu sayəsində güclü axıntılara dözə bilər.

Ağcaqanadın evi

Bəzi ağcaqanad sürfələri isə doğuşdan memardırlar. Özlərini haralarasa yapışdıracaq sorucuları olmayan bu sürfələr, həm düşmənlərindən qorunmaq, həm də axıntıya qarşı çıxma bilmək üçün öz evlərini özləri düzəldərlər. Bu isə maraqlı və heyranedicidir, çünki hər mərhələsi çətinliklərlə doludur.

Əvvəlcə yumurtadan çıxan sürfə, təhlükəsizliyini təmin etmək və axıntıya qarşı çıxma bilmək üçün evə ehtiyacı olduğunu bilməli, bunun üzərinə ev düzəltməyə qərar verməlidir.

İkinci mərhələdə sürfə plan qurmalıdır. Ancaq ortada bir problem vardır. Sürfənin əlində nə bir texniki alət, nə də alət kimi istifadə edə biləcəyi orqan –dimdik, pəncə, əl və s.– vardır. Üstəlik, ev düzəldə bilmək üçün su altında çox vəsait də yoxdur.

Ancaq bütün ehtiyacları əvvəldən düşünülmüş olan sürfə, ev düzəltməsi üçün zəruri vəsaitə də doğuşdan sahibdir. Asanlıqla şəkil verə biləcəyi jelatin kimi maddə ifraz edə bilər. Bu maddəni ən doğru şəkildə istifadə edən sürfə, özü üçün ən uyğun şəkildə, iki tərəfi açıq boruya bənzər yuva düzəldər. Bu yuvanı palçıq və ya quma basdırır, ya da yanında daşıyır.

Burada diqqət yetirilməli olan, sürfə doğulan kimi özünü zəmanətə almaq üçün ev düzəltməyə başlaması və ehtiyacı olan maddəni bədəninə hazır tapmasıdır.

Suyun altında təsirli olacaq, suya baxmayaraq asan şəkil veriləcək maddənin ifraz olunması üçün təhsil alınması qısacası, müəyyən səviyyədə kimya biliyi lazım olduğu açıqdır. Sürfə kimyagər olmadığına görə bu ifrazatı öz zəka və biliyi ilə ifraz edə bilər.

bilməz. Belə bir ehtimalı düşünmək son dərəcə ağıl və məntiqdən uzaqdır. Bütün imkansızlığına baxmayaraq sürfə öz ağılı və zəkasıyla belə bir şeyi istehsal etdiyi fərz edilsə belə bunu istehsal edən sistemi öz bədəninə yerləşdirməsi kimi ehtimal düşünülə bilməz. Belə yuva qurub quma basdırmağı da öz-özünə planlaşdırma bilməyəcəyi açıqdır.

Hər hansı sürfə, bu xüsusiyyətləri təsadüfən və ya təcrübəylə hansısa şəkildə qazanmış olsa belə əldə etdiyi məlumatları sonrakı nəsələ ötürə bilməz. Əgər bir canlı hansısa məlumata doğuşdan sahibdirsə, bu məlumatı ən doğru şəkildə istifadə edərsə və bu məlumatı istifadə edə bilmək üçün bütün imkanlara və vəsaitlərə doğuşdan sahibdirsə, bunun tək mənası vardır: Bütün bunlar üstün ağılın idarəsi altında reallaşır və bu canlı ilə birlikdə var edilmişdir. Bu məlumat və xüsusiyyətləri, canlıya verən üstün ağılın sahibi, hər şeyi yoxdan var edən Rəbbimizdir. Ayədə belə buyrulur:

...Nə yerdə, nə də göydə zərrə qədər bir şey Rəbbindən gizli qalmaz. Bundan daha kiçiyi və daha böyüyü yoxdur ki, açıq-aydın Yazıda (Lövhi-Məhfuzda) olmasın. (Yunis surəsi, 61)

Günəş altında və suyun içində saatlarla qalanda nə olar?

Buraya qədər ağcaqanadların sürfə və pup dövrlərinin hamısını suyun içində keçirdiklərindən və ümumiyyətlə su səthində, ya da səthə yaxın yerlərdə olduqlarından bəhs etdik. Su molekulaları, günəş şüalarını çox əks etdirdiyi üçün, təbii olaraq, zamanla sürfə də bundan mənfi istiqamətdə təsirlənməli idi. Halbuki sürfə günəşdən heç təsirlənməz. Çünki baş verə biləcək problemlər də ağcaqanadın orqanizmində olan piqment sayəsində daha başdan həll edilmişdir.

Bu piqment, hamısı sidik turşusu zərrəcikləriylə doldurulmuş olan sistitlərə bənzəyən hüceyrələr şəbəkəsindən ibarətdir. Sidik turşusu, şəffaf olan sürfə və pup üçün günəşə qarşı qoruyucu vəzifəsi görər, ağcaqanad da bunun sayəsində günəş altında qovrulmaqdan xilas olar.

Ağcaqanadların sahib olduqları bütün xüsusiyyətlər yaradılış dəlilləridir. Bu, açıq-aydın həqiqəti bir daha görmək üçün belə düşünək: Sadəcə bu qalxan belə sürfənin bədənində olmasa, digər bütün xüsusiyyətlərinin mənası qalmaz, sürfə günəş altında qovrulmaq olardı.

Buraya qədər verilən bütün nümunələr tək həqiqətə işarə edir. Ağcaqanadı ağcaqanad edən bütün xüsusiyyətlərinin ortaya çıxmasını təmin edən Allah bənzərsiz

gücün və elmin sahibidir. Allahdan başqa ilah yoxdur. Allah, Quranda Özündən başqa ilah qəbul edilməməli olduğunu bizə belə xəbər vermişdir.

Məgər müşriklər Ondan başqa məbudlaramı tapınmışlar? De: “Sübutunuzu göstərin! Budur mənimlə olanların zikri və məndən öncəkilərin zikri”. Lakin onların çoxu əsl həqiqəti bilmir və ondan üz çevirərlər. (Ənbiya surəsi, 24)

Qullarının tövbəsini qəbul edən, günahları bağışlayan və sizin nə etdiyinizi bilən Odur. O, iman gətirib yaxşı əməllər edənlərin duasını qəbul edər və Öz lütfünü onlara artırar. Kafirlər üçün isə şiddətli əzab hazırlanmışdır. (Şura surəsi, 25–26)

Böyük dəyişmə: Pup dövrü

Ağcaqanadların çoxunda sürfə dövrü bir həftəyə qədər davam edər. Bu müddətin uzunluğu daha çox temperatura bağlıdır, amma qidalanma ilə də bilvasitə əlaqədardır.

Sürfə gedərək böyüyər, dərisi qısa müddət sonra daha çox böyüməsini əngəlləyəcək şəkildə gərginləşməyə başlayar. Bu da ilk dəri dəyişmə zamanının gəldiyi mənasını verir. Artıq sürfə pup dövrünə keçməyə hazırdır.

Dəyişmə başlayır

Yaxşıca böyüyən sürfə sərt dərisini açma üçün iti alətə ehtiyac duyar. Bu mərhələdə pupun hər hansı şəkildə yardım alması mümkün deyil. Bu problemi də öz başına həll etmək məcburiyyətindədir.

O ana qədər sürfə, inkişafının hər mərhələsində ehtiyacı olan şeyləri asanlıqla tapmışdır. Hər şeyi qüsuruz edən Allah, sürfənin tam olaraq ehtiyacına istiqamətli xüsusiyyətlərdə orqanla yaratmışdır.

Sürfənin başının arxasında, sərt dərinə qırmağa yarayan orqan vardır. Bu orqan dəri dəyişikliyinə dərhal sonra bədəndən atılır. Əgər bu orqan meydana gəlməsəydi, ya da daha gec əmələ gəlsəydi, sürfə dərisinin içindən çıxma bilməyəcəyi üçün sıxışaraq öləcəkdi.

Altdan gələn yeni dəri isə, yumşaq və elastikdir. Sürfənin böyüməsi də bu elastik dəri sayəsində asanlaşmış olur. Ağcaqanad sürfəsi inkişafını tamamlayana qədər 3 dəfə daha dəri dəyişdirəcək. Cəmi 4 dəfə dəri dəyişdirərək inkişaf edər və nəhayət 10 m uzunluğuna çatar.

Ağcaqanad qurdcuqları artıq gerçək ağcaqanad olmaq üçün son mərhələ olan “pup” dövrünə girmişlər. Bu ən çox bir neçə gün davam edən çox qısa mərhələdir və bu dövrdə pup bəslənməz. Ağcaqanadın irəlində ayaq və qanadlarının yer alacağı sinə (toraks) qismiyə birləşmiş olan başı böyük və yuvarlaqdır. Bu mərhələdə də ağcaqanad yeni canlı kimidir və ehtiyacları da dəyişmişdir.

Yeni bədən, yeni ehtiyaclar, yeni həll yolları...

Sürfədən pupa keçid dövründə tənəffüs boruları bağlanır. Bu, sürfənin nəfəssiz qalması deməkdir. Ancaq olduqca heyratamiz inkişaf olar və pupun ön tərəfində iki yeni hava borusu çıxar. Bir daha ağcaqanad, özü üçün xüsusi hazırlanmış inkişaf proqramı sayəsində həyatda qalmağı bacarar. Sürfə bu iki yeni hava borusunu su səthinə çıxararaq nəfəs almağa başlayar.

Puplar, nəfəs ala bilmək üçün suyun səthinə yaxın dururlar. Hərəkətləri çox sürətlidir, amma bəslənməyə ehtiyacları yoxdur. Pup dövrü 3–4 gün içində sona çatar.

Pup dövrünün sonuna doğru, ağcaqanadın rəngi tamamilə tündləşər, dərisi şəffaflaşar. Beş gün içində, pupun şəffaflaşan dərisi açılər və yetkin ağcaqanad sudan çölə çıxacaq hala gələr. Bu çıxış anı, həqiqətən də insanı heyran buraxacaq ustalıq nümayişidir. Çünki gənc ağcaqanad, suyun içində üzməkdə olan pupundan, suya heç dəymədən çıxar. Bunu bacarması isə şərtidir, çünki islanmış qanadlarla uçması mümkün deyil.

Qanadlar və ayaqlar pup mərhələsindəyəkən inkişafalarını tamamlamışlar və pup içində istifadəyə hazır şəkildə gözləyirlər.

Ağcaqanadın çətin olanı bacarması

Baramadan çıxmada dərhal əvvəl pup nəfəs alaraq genişləyər. Bu genişləmənin təsiriylə barama ilk olaraq baş tərəfindən çatlayar. Bu əhəmiyyətli təfərrüatdır, əgər bu

barama baş tərəfdən deyil, alt tərəfdən başlasaydı, ağcaqanad suyun səthinə çıxma bilməzdi və boğularaq ölərdi.

Çıxmağa hazırlanan ağcaqanad bu mərhələdə böyük təhlükə ilə qarşı-qarşıyadır. Çatlayan baramanın içinə su girsə bu onun sonu olacaq. Əlbəttə ki, bu təhlükənin qarşısını alacaq tədbirlər də əvvəldən alınmışdır. Baramanın yırtılan baş tərəfi, ağcaqanadın başının su ilə təmasını əngəlləyəcək xüsusiyyətlərə sahib, yapışqan maye ilə örtülmüşdür. Bu maye, eynilə heyvanın daha əvvəl istifadə etdiyi "tənəffü borusu" nun mayesində olduğu kimi, suyu itələyən (hidrofob) quruluşa malikdir. Bu xüsusi maye pupun baş tərəfində olmasaydı, çatlayan baramanın içinə su dolardı. Qanadları və bədəni islanan ağcaqanad, barama ilə birlikdə batardı.

Ağcaqanadın baramasından çıxarkən qarşı-qarşıya olduğu təhlükələr bununla da məhdudlaşmaz; onu yeni çətinliklər gözləyir. Suyun içində onu möhkəm əhatə edən baramanın içindən çıxmağa çalışan ağcaqanadın vəziyyətini düşünək:

Tarazlığı pozulub baramanı tərs çevirə bilər. Çıxarkən su ilə təmas edib islanma bilər. Hər iki ehtimal da ağcaqanadın boğulması deməkdir.

Pup nəfəs almağa davam edir. Əsəcək ən kiçik külək onun suya dəyib islanmasına və beləcə ölməsinə səbəb olacağı üçün, ağcaqanad pupdan çıxmaq üçün küləksiz anı seçər. Sonra başını və qabaq ayaqlarını baramanın içindən yavaş-yavaş çıxarar. Qabaq ayaqlarını su səthinə söykəyib, bədəninə qalan qismini suyun içindəki baramadan çölə çıxarar. Burada ağcaqanadın ayaqlarının da mükəmməl dizaynla yaradıldığı görülür. Ağcaqanadın ayaqlarında, suya batmasını əngəlləyəcək xüsusi quruluş vardır.

Əgər ağcaqanadın ayaqlarında bu xüsusiyyət olmasaydı, heyvan suyun üzərinə çıxma bilmədən, baramanın içində boğularaq ölərdi.

Baramadan çıxdıqdan sonra ağcaqanad bir müddət suyun üstündə dincələr və daha sonra da uçub gedər.

Bu möcüzəvi dəyişmədə əlbəttə üzərində diqqətlə düşünülməli olan başqa nöqtələr də vardır:

– Suyun içində yaşayan sürfənin, uçmağın nə demək olduğunu bilməsinə imkan yoxdur. Ancaq uçmaq üçün lazım olan qanadlar, o daha suyun içindəyəkən qüsursuz olaraq var olmuşlar.

– Əgər uça biləcəyi qanadların və suyun üzərində dayanmasını təmin edəcək quruluşdakı ayaqların inkişafı, ağcaqanad suyun içindəyəkən inkişaf etməsəydi, bu onun sonu olardı. Ağcaqanad pupdan çıxan kimi boğulardı. Halbuki, hər şey tam zamanında hazırdır.

Ağcaqanadın dünyaya gəlməsindəki bütün mərhələləri lap əvvəldən düşündüyümüzüdə heyvanın yumurta olaraq suya buraxılmasından uçmasına qədər keçən mərhələlərin hamısının, tək başına yaradılış möcüzəsi olduğunu görürük. Ağcaqanad

xarici dünyaya açılana qədər yüzlərlə təhlükəli mərhələlərdən keçər. Bunların hər birindəki həssas tarazlıqlar və incə nizamlar sayəsində bu mərhələləri aşaraq həyata gözlərini açar.

Göründüyü kimi ağcaqanadda, son dərəcə qüsursuz və incə dizayn vardır. Məhz bu səbəblə, tək ağcaqanad belə Allahın yaradılışındakı möhtəşəmliyi göstərdiyi üçün əhəmiyyətli dəlildir. Allah ayəsində, **“Allah ağcaqanadı və (istər böyüklükdə, istərsə də kiçiklikdə) ondan da üstün olanı məsəl çəkməkdən utanmaz”** (Bəqərə surəsi, 26) şəklində buyuraraq bu həqiqəti bizə xəbər verir. Kainatdakı hər canlı–cansız varlıq kimi bu kiçik heyvan da Rəbbimizin ayələrinin təcəllisidir.

Yepyeni bədən

Suyun içindəki dünyasını geridə buraxıb yeni dünyaya addım atan ağcaqanad artıq tam fərqli canlıdır. Bu canlının yeni bədənini daha əvvəlki inkişaf mərhələlərində olduğu kimi saysız möcüzələrlə doludur. Əgər ağcaqanadın bədənini yaxından araşdırılsa, hər təfərrüatda çox xüsusi yaradılışın izləri görülər. İndi bu möcüzələrə şahid olmaq üçün ağcaqanadın quruluşunu hissə–hissə nəzərdən keçirək.

Ağcaqanadın bədənində 3 hissə mövcuddur: Baş, sinə və qarın bölgəsi.

Tam təhcizətli idarəetmə mərkəzi: Baş hissə

Ağcaqanadın başının üst tərəfindən iki antena çıxar. Bu antenalar duyğu hüceyrələriylə zəngin, çox həssas reseptorlardır. Erkək ağcaqanadların antenaları, dişilərə görə daha çox həssasdır. Çünki bu antenalar sayəsində, cütləşmə zamanı gəldiyində, çox sayda səs arasından dişinin qanad çırpma tezliyini qəbul edər.

Dişi ağcaqanadlarda, antenaları arasında, ağcaqanadın qan əmmək üçün istifadə etdiyi əmici boru, ya da digər adıyla xortumu mövcuddur. Bu xortum sadə quruluşda olan xortum deyil. İçində olduqca mürəkkəb sistem ehtiva edər. Əslində xortum, çox xüsusi kəsmə və vakuum mexanizminin örtüyüdür. Bu mexanizmin digər adı da “labium”dur.

Ağcaqanad dişlədiyində bu örtük geriyə doğru əsnəyər və kəsici mexanizm dövrəyə girər. Bu mexanizm 6 hissədən ibarətdir. Bunlardan 4–ü kəsici bıçaqdır və bu bıçaqlar

olduqca təsirlidirlər. İnsanın dərisini asanlıqla kəsə bildikləri kimi, qurbağanın ya da ilanın pullu dərisini də kəsə biləcək gücə sahibdirlər.

Digər iki hissə isə birləşərək içi boş boru meydana gətirər. Ağcaqanad bu borunu bıçaqların açdığı yaradan içəri salır və bunun sayəsində qurbanının qanını sormaqlar.

Bıçaqlardan birindən yaranın içinə axıdılan maye, toxumaları keyidər. Bu bir növ yerli keyitmədir. Beləcə ağcaqanad dərinizi kəsib, qanınızı sorarkən siz bir şey hiss etməzsiniz. Həmçinin bu maye qanın laxtalanmasını əngəlləyərək, ağcaqanadın qan əmməyə davam etməsini təmin edir. Ağcaqanadın dişlədiyi bölgənin daha sonra qaşınmasının və şişməsinin səbəbi bu mayedir.

Sinə hissəsi

Bu hissə, ağcaqanadın başının arxa tərəfində olur. Ağcaqanadın 6 ayağı da sinə bölgəsindən çıxar. Həmçinin yenə burada 1 cüt qanadı vardır. Bu qanadlar pullarla örtülüdür və içlərindən damarlar keçər.

Bəzi böcək növləri 2 cüt qanada sahibdir. Ancaq ağcaqanadlarda ikinci qanad sırası yerinə qalın və küt yumrular ("stubby knob"lar) vardır. Bunlar uçuş əsnasında titrəşərək nəzarəti təmin etməyə köməkçi olurlar.

Ağcaqanadın bədəni tüklüdür. Həmçinin baş, qanad və ayaqlarında pullar vardır. Bu pullar kəpənək pullarını xatırladır.

Təzyiqə davamlı qarın hissəsi

Ağcaqanadların bədənləri qan əmərəkən çox genişləyər. Ağcaqanadlar bir dəfədə orta hesabla 2.8 mq. qan əmərlər ki, bu öz çəkələrindən orta hesabla (2.5 mq) daha çoxdur. (Bu, 70 kq-lıq insanın bir dəfəsində, üstəlik də qısa müddətdə 70 kq-dan çox yemək yeməsinə bənzəyər) Görəsən bu qədər həssas quruluşa sahib böcək necə olur ki, öz ağırlığı qədər qan əmə bilir? Ağcaqanadın həddindən artıq qan əmməsi nəticəsində partlayaraq ölməsini əngəlləyən nədir?

Digər qan əmicilərdə olduğu kimi, ağcaqanadların həzm sistemləri də xüsusi dizayna sahibdir. Ağcaqanadların nə zaman qan əmib, nə zaman duracaqlarını söyləyən gərginlik reseptorları vardır. Bunlar sinir sisteminə bağlı olaraq işləyir.

Ağcaqanadın qarın hissəsindəki dəri. elastik və şəffaf pərdədən ibarətdir. Qan içəri çəkilərkən bu zər açılaraq qarın hissəsinin genişlənməsini təmin edir. Bunun sayəsində ağcaqanad da istədiyi qədər qan əmə bilər.

Aparılan təcrübələrdə, ağcaqanadın qarnının içindəki gərginlik reseptorlarının əməliyyatla alınması vəziyyətində, ağcaqanadın qan əmməkdən partladığı görülmüşdür. Buraya qədər göstərilən bütün sistemlərlə yanaşı, ağcaqanadın qarnında həmçinin tutum nəzarət sinirlərinin mövcud olması, yaradılışındakı üstün sənətin başqa dəlilidir.

Ağcaqanad kimi qan əmən böcəklərdəki bu sistemlərin bənzərlərini insanlar da su saxlama təsislərində istifadə edirlər. Nasoslarla sorulan sular anbarlara ötürülür. Anbarlarda su səviyyəsini idarə edən xüsusi qəbuledicilər var. Anbardakı su ən üst səviyyəyə gəldiyində nasos avtomatik olaraq dayanar.

İndi hər iki sistemi də kobud şəkildə müqayisə edək: Su mühərriklərinin ağırlığı çox vaxt onlarla kiloqram və ya daha çoxdur. Üstəlik son dərəcə gurultulu işləyir və çox enerjiyə ehtiyacı var. Zamanla boru ilə olan əlaqələri, araqlar aşınar və su sızdırmağa başlayar. Zamanla paslanma kimi səbəblərlə baxıma ehtiyacları olur.

Ağcaqanadın başının içindəki əmmə sistemi isə 1 mm^3 -dən daha kiçikdir. Üstəlik ağcaqanad həyatı boyunca nasosuna bir dəfə belə qulluq etmə məcburiyyətində deyil. Bu sistem heç zaman köhnəlməz, funksiyasını itirməz. Sistemdə əsla əksiklik meydana gəlməz. Üstün texnologiya məhsulu olan nasos sistemi bu mükəmməl mexanizmin yanında son dərəcə primitivdir.

Şübhəsiz ki, nə ağcaqanadlar, nə də digər böcəklər sahib olduqları bu mükəmməl sistemləri öz iradələri ilə meydana gətirə bilməzlər. Onlardakı bu mükəmməl sistemi yaradan üstün Yaradıcı vardır. Bu Yaradıcı hər şeyi idarəsi altında saxlayan Allahdır. Hər şey Rəbbimizin məlumatı daxilindədir. Aləmlərin Rəbbi olan Allah hər şeyi idarəsi altında saxlayan, hər şeyi qüsursuz yaradandır. Ayədə belə buyrulur:

Bunlar Allahın yaratdıqlarıdır. İndi siz mənə göstərin görüm, Ondan başqaları nə yaradıblar. Xeyr! Zalımlar açıq-aydın azgınlıq içindədirlər. (Loğman surəsi, 11)

Zənn edildiyinin əksinə, ağcaqanadlar qanla bəslənməzlər. Ağcaqanad qidasını bitki ekstratları yeyərək təmin edir. Erkək ağcaqanadlar həyatları boyunca heç vaxt qan əmməz. Ancaq dişi ağcaqanadlar, yumurtlama dövründə yumurtaların zülal ehtiyacını qarşılamaq üçün qan əmərlər. Əmilən qanın həzm edilməsi 3–4 gün davam edir. Daha sonra qan əmmə əməliyyatı təkrarlanır. Bu dövr dişi ağcaqanadlar üçün yumurtlama mərhələsidir, sonuna qədər davam edir.

Ovun yerini təsbit edən həssas reseptorlar

Gecə yarısı zülmət qaranlıq otaqda da yatsanız, ağcaqanad asanlıqla sizi tapar. Bütün bədəniniz yorğanla örtülü olsa, ancaq sadəcə bir əliniz açıqda qalsa, ağcaqanad dərhal bu əti təsbit edər və qanı oradan əmər. Yaxşı bu heyvan bu işi, –İnsanlar üçün ümumiyyətlə son dərəcə xoşagəlməz və üzərində düşünmək istəmədikləri mövzu da olsa necə bacarır? Qaranlıqda ovlarını əlləriylə qoymuş kimi tapa bilmələrinin sirri nədir?

Cavab yenə çox üstün dizaynı bizə göstərir: Ağcaqanad ovunu tapa bilməsi üçün kompleks sistemlə təchiz olunmuşdur. Bu sistemə istilik, qaz, rütubət və müxtəlif kimyəvi maddələrə qarşı həssas olan reseptorlar daxildir. Bunun sayəsində ağcaqanad, ovunun yerini qaranlıqda çox asan təsbit edər.

İstiliyə həssas reseptorlardan istifadə etmək, dövrümüzün hərbi texnologiyasında da tez-tez istifadə edilən və xüsusilə qaranlıq mühitlərdə olduqca təsirli olan üsuldur. Ağcaqanadın bədənində da çox həssas istilik reseptoru vardır. “Tarsi” adı verilən bu orqan, ağcaqanadın qabaq ayaqlarında mövcuddur. Bunlar, bədəndən gələn istilik dalğalarını kəşf etdiklərində ağcaqanad sanki ona doğru çəkilər və heç yanılmadan hədəfinə çatır. Üstəlik, bu istilik reseptoru sayəsində, dərinin altında qanın sıx olduğu bölgələri –çünkü damarlar toxumalardan daha istidir– asanlıqla tapar.

Başqa sözlə, zülmət qaranlıqdakı yataq otağına girən ağcaqanad, yatan adamın açıqda qalan bədənini, hətta dəriyə yaxın damarlarını çox dəqiq şəkildə qəbul edər.

Ağcaqanadı çəkən başqa ünsür də karbon qazıdır. İnsan və heyvanların nəfəsində olan bu qaz, ağcaqanadlar üçün olduqca cazibədardır və ovunu tapmasına yarayan əhəmiyyətli işarədir.

Karbondioksidin ağcaqanadlar üzərindəki təsirini sübut etmək üçün aparılan təcrübədə, iki insan maketi bir-birlərindən 2 metr uzağa qoyulmuşdur. Daha sonra da, bu maketlərin ağız qisminə yerləşdirilmiş mexanizmdən çölə, nəfəs alıb vermə sürətiylə karbondioksid verilmişdir. Bundan dərhal sonra ağcaqanadlar maketlərin başlarının ətrafında dönməyə başlamışlar.

Qanda olan amin turşularının, aminlərin, ammoniyakın və laktik turşunun qarışığı da ağcaqanadı cəzb edər; bu maddələrin 2000 dəfə azaldılmış forması belə, ağcaqanad üçün, saf sudan 5 qat daha çox cazibədardır. Rütubət də ağcaqanadı çəkən əhəmiyyətli faktorlardandır.

Qısacası, ağcaqanad, istilik, qaz, rütubət və qoxu dedektorları ilə yüklü döyüş təyyarəsi kimidir. Ovunu qaranlıqda görməsə belə, hədəfi yanılmadan tapa biləcəyi üstün

sistemlərlə təchiz edilmişdir. Təxminən 25–30 metrədən ovunun varlığını və yerini təsbit edə bilər.

Bu cür xüsusi quruluşun təsadüflərin ard-arda əlavə olunması nəticəsində meydana gələ bilməyəcəyi açıqdır. Bunun qeyri-mümkünlüyünü birlikdə görək.

Bilindiyi kimi yumurtalarının zülal ehtiyacını qarşılaya bilmək üçün, diş ağcaqanadın qurbanlarından əmddiyi qana ehtiyacı vardır. Bu qanı təmin etməsi üçün də qurbanını tapa bilməsi zəruridir.

Təkamül nəzəriyyəsinin iddiaları göz önünə alındığında, ağcaqanad yuxarıda sıraladığımız qavrama qabiliyyətini zaman ərzində, mərhələ-mərhələ qazanmış olmalıdır. Ancaq ağcaqanadın minlərlə il ərzində, öz bədənində təsadüfən istilik reseptoru meydana gəlməsini gözləyəcək zamanı yoxdur. Əgər bu qavrama sistemi doğuşdan olmazsa, ağcaqanad ovunu tapa bilməz və yumurtalar ölür. Yəni zaman ərzində inkişaf deyə ehtimaldan söhbət belə gedə bilməz.

Ağcaqanadın sahib olduğu reseptorları bir daha təkrar edək; İstilik, rütubət, qaz və kimyəvi maddə qəbul edən sistemlər. Bunlarla yanaşı həmçinin, qarşı cinsi qavramasını təmin edəcək titrəşmə hissiyat orqanları var.

10 mm uzunluğundakı ağcaqanadın, bu qədər təsirli qavrama sistemləriylə təchiz edilmiş olması, ehtiyaclarının doğuşdan qarşılandığı mənasını verir. Bu qüsursuz sistemi yaradan və ağcaqanadı yoxdan var edən Allahdır. Allah yer üzündəki hər canlıya ruzisini verdiyi kimi, bu ruzilərə çatmalarını təmin edən bacarıq və təchizatları da vermişdir. Bir ayədə, bu həqiqət belə xəbər verilir:

Yer üzündə elə bir canlı yoxdur ki, onun ruzisini Allah verməsin. Allah onların qərar tutduqları yeri də, qorunub saxlanıldıqları yeri də bilir. Bunların hamısı açıq-aydın Yazıdadır (Lövhi-məhfuzdadır). (Hud surəsi, 6)

Ovunu sancması

İstilik, qaz, rütubət və ya kimyəvi ifrazat siqnallarından birini qəbul edən ağcaqanad dərhal ovuna yönəlir. Ağcaqanad ovunun üzərinə o qədər yumşaq qonar ki, bu çox vaxt hiss edilməz. Daha sonra ağız bölgəsində olan bir cüt alətin köməyiylə, deşmək üçün ən uyğun olan nöqtəni tapar. Bu alətlərə “palpi” deyilir.

İlk dəlmə əməliyyatı alt və üst çənə tərəfindən həyata keçirilir. Xortumu içində olan 4 kəsici bıçaq dərinə dərinə kəsir. Temperatur, qoxu, dad və toxunma duyğu orqanları,

dəri altındakı kapilyarların sıx olduğu yerləri təyin etməkdə əhəmiyyətli rol oynayır. Bir neçə sınaqdan sonra ağcaqanad damarı tapar.

Ağcaqanad açdığı dəlikdən içəri uzatdığı borunun köməyiylə qanı əmər. Bu boru sayəsində kiçik qan damarına girib, qanı birbaşa buradan içə bilər. Ya da dərini kəsdiyində ətrafdakı toxumalarda yığılan qanı əmər.

Çox zaman dəlici iynələr dəriyə dikinə girir. Ağcaqanadın iynəsinin ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti müəyyən dərinlikdə əylə bilməsidir. Bu möhtəşəm xüsusiyyəti sayəsində iynə dəri altında asanlıqla hərəkət edir, hətta dərinin səthinə paralel uzanacaq hala belə gələ bilər. Beləcə, iynəsinə damarların ən çox olduğu bölgəyə çatdırar.

Ancaq burada ağcaqanadı gözləyən əhəmiyyətli problem vardır. Ağcaqanad insanı dişlədiyi anda, insan bədənində olan bir növ müdafiə sistemi dövrəyə girir. Bədəni mikrobların girməsini əngəlləmək və qanı dayandırmaq üçün lazım olan ferment, yara bölgəsində ifraz olunmağa başlayır. Bu ferment qanın laxtalanmasını təmin edir. Qanda laxtalanmanın başlaması isə, ağcaqanadın qan əmməsini qeyri-mümkün hala gətirəcək. (Laxtalanma, qısaca olaraq plazma zülallarından biri olan fibrinogenin fibrin halına çevrilməsidir.)

Lakin ağcaqanad bunu bilirmişcəsinə hərəkət edir və kəsici bıçaqlarından birinin içindən yaraya, laxtalanmağı əngəlləyən maye ifraz edir. Bu ifrazata "anti coagulant" (laxtalanmanı əngəlləyən) xüsusiyyətdə ferment daxildir. Beləcə, qandakı ferment təsirsiz hala gətirilir və laxtalanma dayanır.

Üstəlik, bu ifrazat sayəsində ağcaqanad qurbanına lokal anesteziya edir. Kəsdiyi bölgəni keyidir. Bunun sayəsində qurban, dərisinin kəsildiyinin və qanın əmildiyinin fərqi varmaz. Dəridə allergik reaksiyaya, dolayısıyla da qaşınmağa səbəb olan şey də məhz bu maddədir.

Bütün bu izah edilənlər saniyələrlə ifadə edilə biləcək zaman kəsiyində olub bitərkən, insan özünü ağcaqanadın sancdığından fərqi belə varmaz.

Bir diş orta hesabla bir dəfədə 2,8 milliqram qan əmər və bu təxminən 2,5 dəqiqə qədər davam edir. Əmmə əməliyyatının tamamlanması ilə qan, həzm sisteminin ön qismində olan əmmə nasosları sayəsində orta bağırsağa göndərilir. Qanın qismi həzm sisteminə qədər qanla dolar. Qanı həzm etmə əməliyyatı orta hesabla 3-4 gün davam edir, ondan sonra əmmə əməliyyatı təkrarlanır.

Bütün bu əməliyyat üzərində bir az dayanıb düşünmək isə, bizi çox əhəmiyyətli bəzi nəticələrə çatdırar.

Ağcaqanad ehtiyacı olan qana çata bilmək üçün yalnız üstün qavrama sistemlərinə, kəsmə və əmmə mexanizmlərinə deyil, kimya biliyinə də sahibdir. Çünki ağcaqanad, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, qanın laxtalanmasını əngəlləyən ifrazatdan istifadə edir. Həm də heç tanımadığı, bilmədiyi bədənin müdafiə sistemində yer alan fermentə qarşı. Üstəlik

bu ifrazat, ağcaqanadın cərrah kimi kəsdiyi canlı toxumaları keyitmə xüsusiyyətinə malikdir.

Bu məlumatdan sonra bu sualları soruşmaq qaçınılmazdır:

–Qanın laxtalanma kimi xüsusiyyəti olduğunu ağcaqanad haradan bilir?

–Kəsdiyi toxumanın canlı olduğunu, bu əməliyyatın qurbanına acı verəcəyini necə öyrənmiş və bu problemə qarşı keyitmə texnikası inkişaf etdirmişdir?

–Əməliyyatdan əvvəl lokal anesteziya etmək insanın tibb elminin köməyiylə inkişaf etdirdiyi texnikadır. Ağcaqanad bu elmə necə sahib olmuşdur?

–Bu mayelərin laboratoriya şərtlərində belə sintez edilməsi son dərəcə çətin ikən, ağcaqanad bu mayeyə necə sahib olmuşdur?

–Keyidən və qanın laxtalanmasını əngəlləyən mayenin, dərini parçalayacaq və bu mayələrə ən çox ehtiyacı olacaq olan kəsici bıçaqların içində olması yalnız təsadüfdürmü?

–1 sm-lik canlının 0.1 sm uzunluğunda, təxminən 0.01 sm miqyaslı borusunun içində olduqca üstün mexanizmin yerləşdirilmiş olması, üstəlik indiyə qədər var olan bütün ağcaqanadlarda istisnasız bu sistemlərin və məlumatların var olması necə açıqlana bilər?

Şübhəsiz cavab ortadadır: Ağcaqanadın insan bədənindəki qanın kimyəvi tərkibi haqqında məlumat sahibi olması və sonra da bu məlumatı qiymətləndirərək öz bədənində həll yolları inkişaf etdirməsi mümkün belə ola bilməz. Aydın ki, ağcaqanaddakı ifrazat və bu ifrazatı canlıların damarlarına inyeksiya edə bilməsini təmin edən sistem, həm insanın, həm də ağcaqanadın anatomiyasını ən incə təfərrüatına qədər bilən və bunlara hakim olan tək yaradıcının yaratmasıyla var olmuşdur.

Quranda, Rəbbimizin “aləmlərin Rəbbi” olduğu bildirilir. “Aləm” çoxluğu ifadə edən kəlmədir və “fərqli dünyalar, fərqli aləmlər ya da fərqli nizam və sistemlər” kimi mənalara gəlir. “Rəbb” sözü isə, “öyrədən, yetişdirən, nizamlayan, hökm qoyan, sahib” olan kimi mənalar daşıyır. Ağcaqanadın insan bədənində reallaşdırdığı inanılması çətin “əməliyyat” da, öz içində kiçik aləmdir. Bizim incəliklərinin fərqiində olmadığımız, elm yolu ilə yenicə kəşf etdiyimiz bu aləmdəki üstün “dizayn”ın sahibi, yəni bu aləmin “Rəbbi” Allahdır.

Bu kiçik heyvana belə asanlıqla məğlub olan insana düşən vəzifə isə, Allahın fərqli aləmlərdə yaratdığı dəlilləri görməyə çalışmaq, Rəbbimizin qüdrətini layiqincə təqdir etməkdir. Ayələrdə Allah, insanları bu mövzu üzərində düşünməyə belə çağırır:

Ey insanlar! Sizə bir məsəl çəkilir. Onu dinləyin. Şübhəsiz ki, Allahdan başqa ibadət etdikləriniz bir milçək belə yarada bilməzlər, hətta bunun üçün bir yerə yığışsalar belə. Əgər milçək onlardan bir şey götürüb aparsa, bunu ondan geri ala bilməzlər. Bunu etmək

istəyən də aciz qalar, istənilən də! Onlar Allahı lazımınca qiymətləndirmədilər. Şübhəsiz ki, Allah Qüvvətlidir, Qüdrətlidir! (Həcc surəsi, 73–74)

Üstün uçuş texnikası

Ağcaqanad qanadlarını saniyədə təxminən 500 dəfə çırpır. Buna görə qanadların səsi insan tərəfindən vızıltı olaraq qəbul edilər. İnsana qeyri–mümkün kimi gələn bu rəqəm çox dəqiq ölçmə nəticəsində əldə edilmişdir və həqiqətən də qəribə rəqəmdir.

Bir nümunə mövzunun daha yaxşı başa düşülməsinə kömək ola bilər. Əgər insanın qolları maşına bağlanaraq saniyədə 500 dəfə açılıb bağlanmağa məcbur edilsə, nəticə heç də yaxşı olmaz. Qolun çiyinə birləşdiyi oynaq parçalanar, keçidlər yanar, qolu tutan bütün liflər qopar və qol tamamilə şikəst qalar. Əgər hərəkət bir saniyədən daha uzun müddətə etdirilərsə, qol çiyindən çıxar və qopar. İnsan üçün qeyri–mümkün olan bu hərəkət, doğulduğu gündən etibarən ağcaqanadın gündəlik həyatının hissəsidir.

Əlbəttə bu möcüzəvi hadisə, ağcaqanadın yaradılışdan sahib olduğu müxtəlif dəstəkləyici sistemlər sayəsində həyata keçir.

Əvvəlcə, qanadları çırpın əzələlərin və bağlantıların son dərəcə güclü və möhkəm olmaları lazımdır.

İkinci şərt isə bu əzələlərə enerjinin təmin edilməsidir. Bilindiyi kimi hüceyrələr, enerjini oksigendən istifadə edərək sintez edirlər. Oksigendən istifadə tutumunun yüksəlməsiylə mütənasib olaraq dayanıqlılıq artır.

İnsan bədənində oksigen ağciyərlərdən qana qarışar və qan vasitəsilə hüceyrələrə çatdırılır. Qaçan insanın yorulmasının səbəbi, zamanla hüceyrələrə lazım olan oksigenin çatdırılamamasıdır. Başqa səbəb isə, əzələ hüceyrələrində laktik turşusunun ortaya çıxmasıdır. Bu turşu hüceyrələrdən atılmazsa yorğunluq hissəyə səbəb olur.

Bu vəziyyət ağcaqanadlar üçün olduqca fərqlidir. Böyüklüyü öz bədəninin böyüklüyünə yaxın olan qanadlarını saniyədə 500 dəfə çırpma bilmək üçün, ağcaqanadın həddindən artıq çox oksigenə ehtiyacı vardır.

Məhz buna görə ağcaqanadın tənəffüs sistemi tam olaraq bu ehtiyacı qarşılayacaq şəkildə yaradılmışdır. Tənəffüs sistemi demək olar ki, hər hüceyrəyə çatan xüsusi tənəffüs borusundan ibarətdir. Bu boru birbaşa çöldəki havaya bağlı olduğundan, hüceyrələr oksigen mübadiləsini vasitəçi maddə olmadan edirlər. Artıq maddələr də bu borular sayəsində hüceyrələrdən atmosferə verirlər. Məhz buna görə, ağcaqanad bir dəqiqə içində minlərlə dəfə qanad çırpır və heç yorulmaz.

Ağcaqanadın qanadlarını bu qədər sürətlə çırpma bilməsi, ona uçuş üçün bir çox üstünlük qazandırır. Şaquli vəziyyətdə aşağı yuxarı uça bilər, asanlıqla irəli geri hərəkət edə bilər. Ağcaqanad, vertolyot və təyyarədən daha üstün uçuş xüsusiyyətlərinə sahib qüsursuz maşın kimidir.

Təyyarənin və ya vertolyotun uça bilməsi üçün, xüsusi olaraq emal edilmiş yanacaqlardan istifadə edir. Olduqca bahalı olan bu yanacaqlar, hər dəfə uçuşdan əvvəl təkrar doldurulur. Halbuki ağcaqanad bütün enerjisini yediyi bitkilərdən alır. Təyyarələr və vertolyotlar hər uçuşun əvvəlində baxışdan keçirilir, motorun parçaları daim yenilənir. Ağcaqanad isə bütün ömrü boyunca, kürəyindəki əzələlərin gücü sayəsində uçar və heç bir problemlə qarşılaşmaz.

Dövrümüzün hava nəqliyyat vasitələri illərlə davam edən tədqiqatların və uzun fəaliyyətlərin nəticəsində bu günkü xüsusiyyətlərini qazanmışlar. İstifadə edilən bilik isə, əsrlərlə toplanan bilikdir. İnkişafın hər mərhələsində insan aqlının düşüncə və dizayn gücündən istifadə edilmişdir. Ancaq texnologiya nə qədər irəliləmiş olursa olsun, insan oğlu təbiətdəki uçuş texnologiyasından çox geridədir. Mövcud heç bir texnologiya, ağcaqanadın ölçülərində və onun uçuş xüsusiyyətlərində maşın hazırlaya bilməz.

Unudulmamalı olan, burada maşınlarla müqayisə edilən varlığın 10 millimetr böyüklüyündə canlı olduğu və bu canlının da milyonlarla kiçik canlının (hüceyrələr) bir araya gəlməsiylə meydana gəldiyidir. Qan dövranı, ifrazat və sinir sistemləri, hər an vuran ürəyi, görə bilən gözü, qavrama sistemlərini, zülal sintezi edən milyonlarla hüceyrəsiylə ağcaqanad, təyyarə ya da vertolyotdan çox daha mürəkkəb birləşmədir.

İnsanlar təyyarənin ya da vertolyotun necə meydana gəldiyi sualına, usta mühəndislər və inkişaf etmiş zavodlar tərəfindən düzəldiyini söyləyərək cavab verirlər. Bu vasitələrin, metalların təsadüfi birləşməsi nəticəsində meydana gəldiklərini iddia etmənin nə qədər ağıl və məntiqdən uzaq olduğunu da çox yaxşı bilirlər. Ancaq eynilə insanların bir hissəsi, bu iki vasitədən də üstün olduğu müzakirə mövzusu olmayacaq ağcaqanadın, "təkamül prosesində meydana gələn təsadüflər" tərəfindən, yəni heç bir planlayıcı olmadan var olduğunu iddia edirlər. Çünki planlayıcı olduğunu, yəni Allahın varlığını qəbul etmək, onlara "ideoloji" səbəblər, ya da öz mənfəətlərindən qaynaqlanan bəzi şərtlər səbəbiylə çətin gəlir.

Belə etməklə yalnız özlərini aldatmış olurlar. Ağcaqanad yoxdan var olan, bataqlıqlığın içində və ya su yığınında, bir çox möcüzəvi mərhələdən sonra dünyaya gələn bəcəkdir. Texnologiya hansı mərhələyə gəlirsə gəlsin, canlıyı yoxdan var edə bilməz. Tək milçək belə yarada bilməz. Çünki yaratmaq yalnız aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsus xüsusiyyətdir. Və yaradılan hər varlıq da Onun varlığının dəlilidir. Quranda verilən; **"...Şübhəsiz ki, Allahdan başqa ibadət etdikləriniz bir milçək belə yarada bilməzlər, hətta bunun üçün bir yerə yığışsalar belə...."** (Həcc surəsi, 73) hökmü, inkarçılar üçün sonsuza qədər keçərlidir və onların nə cür böyük ziddiyyət və aldanış içində olduqlarını göstərir.

NƏTİCƏ

Dünya ədəbiyyatında, ağcaqanad haqqında yazılmış bir çox kitab, aparılmış saysız tədqiqat vardır. Ancaq bu kitabın məqsədi, bütün bu işlərdən çox fərqlidir. Məqsəd ağcaqanadın cütləşməsi, yumurtlaması, bəslənməsi haqqında ümumi məlumat vermək deyil.

Məqsəd, bu mövzu vəsiləsiylə insanın həyatındakı ən əhəmiyyətli gerçəyi xatırlamasını təmin etməkdir.

Məqsəd, insana, gerçək sahibimizi, yəni aləmlərin Rəbbi olan Allahı və Rəbbimizə qarşı olan məsuliyyətlərini xatırlatmaqdır.

Kitabda açıqladığımız bəzi möcüzələr, qısaca xatırlansa, adi canlı kimi görünən ağcaqanadın, insanlara göstərilmiş nə qədər böyük yaradılış dəlili olduğu bir daha aydın olar. Bunları belə sıralaya bilərik:

–Yumurtlama zamanı gələn ana ağcaqanadın, qarnındakı temperatur və rütubət reseptoru sayəsində ən uyğun bölgəni təsbit etməsi.

–Yumurtalarını suya buraxan ağcaqanadların, irəlidə balalarının qarşılaşacağı problemləri düşünərək müxtəlif tədbirlər almaları.

–Yumurtaların mənfi şərtlərdə –zamanları gəldiyi halda–çatlamadan uyğun şərtlərin meydana gəlməsini gözləmələri.

–Yumurtaların özlərini kamuflıyaj etmə qabiliyyətləri.

–Ana ağcaqanadın yumurtalardan sal düzəldərək, yumurtaların itməsini və suya batmasını əngəlləməsi.

–Yumurtaların birləşdiklərində sal əmələ gətirə bilmələrinə uyğun quruluşa sahib olmaları, altlarında lazım olan xüsusiyyətlərdə hava boşluğunun olması.

–Malyariya ağcaqanadlarının yumurtalarının üzərində, yumurtaların suda batmalarını əngəlləyən xilasedici halqalara bənzər quruluşların olması.

–Dülgər ağcaqanadın, bitki köklərini kəsərək yumurtalarına ən uyğun ortamı hazırlaması.

–Yeni doğmalarına baxmayaraq bəzi sürfələrin, bitkilərin köklərində oksigen olduğunu bilib, kökləri kəsərək bu oksigeni əldə etmələri.

–Sürfələrin qidalanması üçün suda axıntı yaradaraq süzmələrini təmin edən, ağız ətrafındakı xüsusi dizayn edilmiş fırçalar.

–Sürfələrin özünə uyğun ev qurması və ehtiyacı olan bütün vəsaitin doğuşdan ona verilmiş olması.

–Axıntılı sular da yaşayan sürfələrin quyruqlarında olan və bir yerlərə yapışaraq axıntıya qapılmamalarını təmin edən qarmaqlar.

–Başaşağı suyun içində duran sürfənin, suyun üzərinə uzanan və nəfəs ala bilməsini təmin edən –dalğıcıların istifadə etdikləri tənəffüs borusuna bənzəyən hava borusu.

–Borunun içində olan və borudan içəriyə suyun dolmasını əngəlləyən xüsusi izolyasiya maddəsi.

–Günəş altında günlərlə qalan və şəffaf dəriyə sahib olan sürfələrin, günəşdən qovrulmalarını əngəlləyən xüsusi sidik turşusu qalxanı.

–Pup dövrünə keçiddə, sürfənin qabığı qırmasına yarayan və bu mərhələdən sonra itən xüsusi orqan.

–Pupun son dəyişmə mərhələsində, su səthində baş tərəfindən çatlaması. (Başqa nöqtədən çatlarsa baramanın içi islanar.)

–Baramanın baş tərəfinin yenə xüsusi maddəylə izolyasiya olunması.

–Ağcaqanadın suyun içindəki pupdan, bədənini və qanadlarını suya heç təmas etdirmədən çıxarması.

–Suyun içində yaşayan canlı ikən, buradan qüsursuz uçuş maşını olaraq çıxması.

–Erkək ağcaqanadın, dişisini, qanad çırpma tezliyindən tanıya bilməsi.

–Ağcaqanadın ovunu dişləmək üçün istifadə etdiyi, altı hissədən ibarət olan kəsmə, deşmə və əmmə mexanizmi.

–Açığı yaranı keyitməsi, beləcə qurbanına fərq etdirmədən qan əmə bilməsi.

Doğrusu, göylərin və yerin xəlq edilməsində, gecə ilə gündüzün bir–birini əvəz etməsində ağıllı adamlar üçün dəlillər vardır. O kəslər ki, ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allahı yad edir, göylərin və yerin yaradılması haqqında düşünür və deyirlər: “Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə xəlq etməmişən. Sən pak və müqəddəssən. Bizi Odun əzabından qoru! Ey Rəbbimiz! Sən Oda saldığın kəsi rüsvay edərsən. Zalımların köməkçiləri olmaz. (Ali İmran surəsi, 190–192)

Bu kitab və içində izah edilən ağcaqanadla əlaqədar möcüzəvi hadisələr, sizin üçün bəlkə də sandığınızdan çox daha əhəmiyyətlidir. Çünki bunları Öz varlığının dəlilləri olaraq yaradan Allah, insana bəzi məsuliyyətlər yükləmişdir. Bu məsuliyyətləri yerinə yetirmək də –bunun fərqiində olsa da, olmasa da– insan üçün ən əhəmiyyətli mövzudur.

Allah ayəsində Özündən başqa gerçək dost və köməkçi olmadığını xəbər verir və qullarına belə buyurur:

Allah iman gətirənlərin Himayədarıdır, onları zülmətlərdən nura çıxarır. Kafirlərin dostları isə tağutlardır, onları nurdan zülmətə salarlar. Onlar Od sakinləridirlər və orada əbədi qalacaqlar. (Bəqərə surəsi, 257)

QEYDLƏR

- 1– Sidney Fox, Klaus Dose, *Molecular Evolution and The Origin of Life* , New York: Marcel Dekker, 1977, s.
- 2– Alexander I. Oparin, *Origin of Life* , (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh.196
- 3– “New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life”, *Bulletin of the American Meteorological Society* , cild 63, Noyabr 1982, s. 1328–1330
- 4– Stanley Miller, *Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules* , 1986, səh. 7
- 5– Jeffrey Bada, *Earth* , fevral 1998, səh. 40
- 6– Leslie E. Orgel, *The Origin of Life on Earth, Scientific American* , cild 271, oktyabr 1994, səh. 78
- 7– Charles Darvin, *The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition* , Harvard University Press, 1964, səh. 189
- 8– Charles Darvin, *The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition*, Harvard University Press, 1964, səh. 184
- 9–BG Ranganathan, *Origins?* , Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.
- 10– Charles Darvin, *The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition* , Harvard University Press, 1964, səh. 179
- 11– Derek A. Ager, “*The Nature of the Fossil Record*”, Proceedings of the British Geological Association, cild 87, 1976, səh. 133
- 12– Douglas J. Futuyma, *Science on Trial*, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197
- 13– Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 75–94; Charles E. Oxnard, “*The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt*”, Nature, cild 258, səh. 389
- 14– J. Rennie, “*Darvin s Current Bulldog: Ernst Mayr*”, Scientific American, dekabr 1992
- 15– Alan Walker, Science, cild 207, 1980, səh. 1103; AJ Kelso, *Physical Antropology* , 1-ci nəşr, New York: JB Lipincott Co., 1970, səh. 221; MD Leakey, Olduvai Gorge, cild 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272
- 16– *Time* , noyabr 1996

17– SJ Gould, *Natural History* , cild 85, 1976, səh. 30

18– Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19

19– Richard Lewontin, "*The Demon–Haunted World*", The New York Review of Books, 9 yanvar 1997, səh. 28

20– Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom* , Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh.43

TƏKAMÜL YALANI

Darvinizm, yəni təkamül nəzəriyyəsi yaradılış həqiqətini inkar etmək məqsədilə irəli sürülmüş, ancaq uğursuzluqla nəticələnmiş elmdən kənar cəfəngiyatdan başqa bir şey deyil. Canlıların cansız maddələrdən təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edən bu nəzəriyyə kainatda və canlılarda çox möcüzəvi nizam olduğunun elm tərəfindən sübut edilməsi ilə və təkamül prosesinin əsla baş vermədiyini göstərən 350 milyona yaxın fosilin tapılması ilə süqut etmişdir. Beləliklə, Allah'ın bütün kainatı və canlıları yaratdığı elm tərəfindən də sübut edilmişdir. Bu gün təkamül nəzəriyyəsini dirçəltmək üçün dünya səviyyəsində aparılan təbliğat sadəcə elmi həqiqətlərin təhrif olunmasına, tərəfli şərhinə, elm adı altında söylənilən yalan və saxtakarlıqlara əsaslanır.

Ancaq bu təbliğat həqiqəti gizlətmir. Təkamül nəzəriyyəsinin elm tarixində ən böyük xəta olması son 20–30 il ərzində elm dünyasında getdikcə daha ucadan dilə gətirilir. Xüsusilə 1980–ci illərdən sonra aparılan tədqiqatlar darvinist iddiaların tamamilə səhv olduğunu üzə çıxarmış və bu həqiqət bir çox elm adamı tərəfindən dilə gətirilmişdir. ABŞ–da biologiya, biokimya, paleontologiya kimi fərqli sahələrlə məşğul olan bir çox elm adamı darvinizmin əsassızlığını görür, canlıların mənşəyini artıq yaradılışla açıqlayırlar.

Təkamül nəzəriyyəsinin süqutundan və yaradılış dəlillərindən digər bir çox əsərimizdə bütün elmi təfərrüatları ilə bəhs etmişik və etməyə davam edirik. Ancaq əhəmiyyəti baxımından mövzudan burada da bəhs etməkdə fayda var.

Darvini məhv edən çətinliklər

Təkamül nəzəriyyəsi tarixi qədim yunanlara gedib çıxan bir təlim olmasına baxmayaraq, XIX əsrdə hərtərəfli şəkildə irəli sürüldü. Nəzəriyyəni elm dünyasının gündəminə gətirən ən mühüm irəliləyiş Çarlz Darvinin 1859–cu ildə nəşr edilən “Növlərin mənşəyi” adlı kitabı idi. Darvin bu kitabda dünyadakı müxtəlif canlı növlərini Allah'ın ayrı–ayrı yaratdığına qarşı çıxırdı. Darvinin fikrincə, bütün növlər ortaq əcdaddan törəmiş və zaman ərzində kiçik dəyişikliklərlə müxtəlifləşmişdilər.

Darvinin nəzəriyyəsi heç bir konkret elmi tapıntıya əsaslanmırdı; özünün də qəbul etdiyi kimi, sadəcə bir məntiq yeritmə idi. Hətta Darvin kitabındakı “Nəzəriyyənin

qarşısında duran çətinliklər” başlıqlı uzun bölmədə etiraf etdiyi kimi, nəzəriyyə bir çox mühüm suala cavab verə bilmirdi.

Darvin nəzəriyyəsinin qarşısındakı çətinliklərə inkişaf edən elmin üstün gələcəyinə, yeni elmi kəşflərin nəzəriyyəsini gücləndirəcəyinə ümid edirdi. Bunu kitabında tez-tez bildirirdi. Ancaq inkişaf edən elm Darwinin ümidlərinin tam əksinə, nəzəriyyənin əsas iddialarını bir-bir əsassız qoydu.

Darvinizmin elm qarşısındakı məğlubiyyətini üç əsas başlıq altında təhlil etmək olar:

Nəzəriyyə həyatın yer üzündə ilk dəfə necə ortaya çıxdığını əsla açıqlaya bilmir.

Nəzəriyyənin irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin, əslində, təkamül xarakterinə malik olduğunu göstərən heç bir elmi tapıntı yoxdur.

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin iddialarının tam əksini göstərir.

Bu bölmədə bu üç əsas başlığı əsaslı təhlil edəcəyik.

Keçilməz ilk pillə: həyatın mənşəyi

Təkamül nəzəriyyəsi bütün canlı növlərinin bundan təxminən 3.8 milyard il əvvəl dünyada fantastik şəkildə təsadüfən meydana gələn bircə canlı hüceyrədən törədiklərini iddia edir. Bircə hüceyrənin milyonlarla kompleks canlı növünü necə əmələ gətirməsi və əgər həqiqətən bu cür təkamül baş vermişsə, nə üçün izlərinin fosillərdə tapılmadığı nəzəriyyənin açıqlaya bilmədiyi suallardandır. Ancaq bütün bunlardan əvvəl iddia edilən təkamül prosesinin ilk pilləsi üzərində dayanmaq lazımdır. Həmin ilk hüceyrə necə ortaya çıxmışdır?

Təkamül nəzəriyyəsi cahilliklə yaradılışı inkar etdiyinə görə, həmin ilk hüceyrənin heç bir plan və nizam olmadan təbiət qanunları çərçivəsində təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Yəni bu nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddə kortəbii təsadüflər nəticəsində ortaya canlı hüceyrə çıxarmalıdır. Ancaq bu, məlum olan ən təməl biologiya qanunlarına zidd iddiadır.

Həyat həyatdan gəlir

Darvin kitabında həyatın mənşəyindən heç bəhs etməmişdi. Çünki onun dövründəki ibtidai elm anlayışı canlıların çox sadə quruluşa malik olduqlarını fərz edirdi. Orta əsrlərdən bəri “spontane generation” adlı nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddələrin təsadüfən birləşərək canlı varlıq əmələ gətirməsinə inanırdılar. Bu dövrdə həşəratların yemək artıqlarından, siçanların da buğdadan əmələ gəlməsi geniş yayılmış düşüncə idi. Bunu sübut etmək üçün qəribə təcrübələr aparılmışdı. Çirkli əsginin üstünə bir az buğda qoyulmuş və bir müddət sonra bu qarışıqdan siçanların əmələ gəlməsini gözləmişdilər.

Ətin qurdlanması da həyatın cansız maddələrdən törədiyinə dəlil hesab edilirdi. Lakin daha sonra məlum olacaqdı ki, ətin üstündəki qurdlar öz-özlərindən əmələ gəlmirlər, milçəklərin gətirib qoyduğu gözlə görülməyən sürfələrdən çıxırdılar. Darvin “Növlərin mənşəyi” adlı kitabını yazdığı dövrdə isə bakteriyaların cansız maddədən əmələ gəlməsi inancı elm dünyasında geniş şəkildə qəbul edilirdi.

Lakin Darvinin kitabının nəşr edilməsindən beş il sonra məşhur fransız bioloq Lui Paster təkamülə əsas verən bu inancı qəti şəkildə təkzib etdi. Paster apardığı uzun elmi fəaliyyət və təcrübələrdə gəldiyi nəticəni belə şərh etmişdi:

“Cansız maddələrin həyatı əmələ gətirməsi iddiası artıq qəti şəkildə tarixə gömülmüşdür”. (*Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2*)

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarları Pasterin kəşflərinə uzun müddət qarşı çıxdılar. Ancaq inkişaf edən elm canlı hüceyrəsinin mürəkkəb quruluşunu üzə çıxardıqca həyatın öz-özünə əmələ gəlməsi iddiasının əsassızlığı daha da açıq şəkil aldı.

XX əsrdəki nəticəsiz səylər

XX əsrdə həyatın mənşəyi mövzusunı tədqiq edən ilk təkamülçü məşhur rus bioloq Aleksandr Oparin oldu. Oparin 1930-cu illərdə irəli sürdüyü bəzi tezislərlə canlı hüceyrəsinin təsadüfən meydana gələ biləcəyini sübut etməyə çalışdı. Ancaq bu fəaliyyətlər uğursuzluqla nəticələnəcək və Oparin bu etirafı etməli olacaqdı:

“Təəssüf ki, hüceyrənin mənşəyi təkamül nəzəriyyəsinin tamamilə əhatə edən ən qaranlıq nöqtədən ibarətdir”. (*Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196*)

Oparinin yolunu davam etdirən təkamülçülər həyatın mənşəyi problemini həll etmək üçün təcrübələr aparmağa çalışdılar. Bu təcrübələrin ən məşhuru amerikalı kimyaçı Stenli Miller tərəfindən 1953–cü ildə aparıldı. Miller ibtidai atmosferdə mövcud olduğunu iddia etdiyi qazları bir təcrübədə birləşdirdi və bu qarışıqta enerji verərək zülalları təşkil edən bir neçə üzvi molekul (amin turşusu) sintezlədi.

O illərdə təkamüllə bağlı mühüm mərhələ kimi tanılan bu təcrübənin əsassız olduğu və təcrübədə tətbiq edilən atmosferin yer şərtlərindən çox fərqli olduğu sonrakı illərdə üzə çıxacaqdı. (*“New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life”, Bulletin of the American Meteorological Society, c. 63, Kasım 1982, səh. 1328–1330*)

Uzun sükutdan sonra Millerin özü də tətbiq etdiyi atmosfer mühitinin həqiqi olmadığını etiraf etdi. (*Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7*)

Həyatın mənşəyi problemini açıqlamaq üçün XX əsr boyu göstərilən bütün təkamülçü səylər uğursuzluqla nəticələndi. San Diyeqo Skrips İnstitutundan məşhur geokimyaçı Cefri Bada təkamülçü “Earth” jurnalında 1998–ci ildə dərc edilən bir məqalədə bu həqiqəti belə qəbul edir:

“Bu gün XX əsr arxada qoyarkən hələ də XX əsrin başlanğıcındakı ən böyük həll edilməmiş problemlə qarşı–qarşıya: həyat yer üzündə necə başlayıb”. (*Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, səh. 40*)

Həyatın kompleks quruluşu

Təkamülçülərin həyatın mənşəyi ilə bağlı bu qədər çıxılmaz vəziyyətə düşməsinin başlıca səbəbi ən sadə hesab etdikləri canlıların bu qədər mürəkkəb quruluşa malik olmasıdır. Canlı hüceyrəsi insanın hazırladığı bütün texnoloji məhsullardan daha mürəkkəbdir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl laboratoriyalarında belə cansız maddələr birləşdirilərək nəinki canlı hüceyrə, hətta hüceyrəyə aid bircə zülal da hasil etmək mümkün deyil.

Bir hüceyrənin meydana gəlməsi üçün lazımlı şərtlər əsla təsadüflərlə açıqlanmayacaq qədər çoxdur. Lakin bunu açıqlamağa heç ehtiyac yoxdur. Təkamülçülər hələ hüceyrə səviyyəsinə çatmadan çıxılmaz vəziyyətə düşürlər. Çünki hüceyrənin əsasını təşkil edən zülalların təsadüfən sintezlənmə ehtimalı riyazi cəhətdən sıfırdır.

Bunun ən əsas səbəbi budur ki, bir zülalın əmələ gəlməsi üçün başqa zülallar da olmalıdır. Bu səbəb bir zülalın təsadüfən əmələgəlmə ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ona görə, təkcə bu fakt təkamülçülərin təsadüf iddiasını təkzib etmək üçün kifayətdir. Mövzunun əhəmiyyətini qısaca açıqlayaq:

– Fermentlər olmasa, zülal sintezlənmə bilməz, fermentlər də zülaldır.

– Bircə zülalın sintezlənməsi üçün 100-ə yaxın hazır zülal olmalıdır. Ona görə, zülalların olması üçün zülallar lazımdır.

– Zülalları sintezləyən fermentləri DNT hazırlayır. DNT olmasa, zülal sintezlənmə bilməz. Ona görə, zülalların əmələ gəlməsi üçün DNT də lazımdır.

– Zülal sintezlənmə prosesində hüceyrədəki bütün orqanoidlərin mühüm funksiyaları var. Yəni zülalların əmələ gəlməsi üçün tam funksional hüceyrə bütün orqanoidləri ilə birlikdə mövcud olmalıdır.

Hüceyrənin nüvəsində yerləşən, genetik məlumat daşıyan DNT molekulu isə informasiya bankıdır. İnsan DNT-sindəki informasiyanı kağıza köçürmək istəsək, hər biri 500 səhifədən ibarət 900 cildlik kitabxana ortaya çıxar.

Burada çox maraqlı dilemma da var: DNT ancaq bir sıra xüsusi zülalların (fermentlərin) köməyi ilə qoşalaşa bilər. Amma bu fermentlər də ancaq DNT-dəki informasiya əsasında sintezlənir. Bir-birlərindən asılı olduqlarına görə, DNT-nin qoşalaşması üçün ikisi də eyni anda mövcud olmalıdır. Bu isə həyatın öz-özünə meydana gəlməsi ssenarisini çıxılmaz vəziyyətə salır. San Diyeqo Kaliforniya Universitetindən məşhur təkamülçü prof. Lesli Orcel “Scientific American” jurnalının 1994-cü il oktyabr sayında bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Olduqca kompleks quruluşa malik olan zülalların və nuklein turşularının (RNT və DNT) eyni yerdə və eyni zamanda təsadüfən əmələ gəlmələri həddindən artıq ehtimaldan kənardır. Ancaq bunların biri olmadan digərini əldə etmək də mümkün deyil. Ona görə, insan məcburən həyatın kimyəvi yollarla meydana gəlməsinin tamamilə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlir”. (*Leslie E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, c. 271, Ekim 1994, səh. 78*)

Şübhəsiz ki, əgər həyatın kortəbii təsadüflərlə öz-özünə meydana gəlməsi mümkün deyilsə, onda həyatın yaradıldığı qəbul edilməlidir. Bu həqiqət əsas məqsədi yaradılışı inkar etmək olan təkamül nəzəriyyəsini açıq-aydın əsassız edir.

Təkamülün xəyali mexanizmləri

Darvinin nəzəriyyəsini əsassız edən ikinci əsas cəhət nəzəriyyənin təkamül mexanizmləri kimi irəli sürdüyü iki anlayışın da, əslində, heç bir təkamül gücünə malik olmamasıdır.

Darvin irəli sürdüyü təkamül iddiasını tamamilə təbii seleksiya mexanizmi ilə əlaqələndirmişdi. Bu mexanizmə verdiyi əhəmiyyət kitabının adından da açıq şəkildə başa düşülür: “Növlərin mənşəyi, təbii seleksiya yolu ilə...”

Təbii seleksiya təbii seçmə deməkdir, təbiətdəki həyat uğrunda mübarizədə təbii şərtlərə uyğun və güclü canlıların həyatda qalacağı düşüncəsinə əsaslanır. Məsələn, yırtıcı heyvanlar tərəfindən təhlükəyə məruz qalan bir maral sürüsündə daha sürətlə qaçan marallar həyatda qalacaq. Beləliklə, maral sürüsü sürətlə qaçan və güclü fərdlərdən ibarət olacaq. Amma bu mexanizm maralların təkamül keçirməsinə səbəb olmaz, onları başqa bir canlı növünə, məsələn, atlara çevirməz.

Ona görə, təbii seçmə mexanizmi heç bir təkamül gücünə malik deyil. Darvin də bu həqiqəti anlamışdı və “Növlərin mənşəyi” adlı kitabında: **“Faydalı dəyişikliklər baş vermədikcə təbii seçmə heç bir şey edə bilməz”**, – demək məcburiyyətində qalmışdı. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184*)

Lamarkın təsiri

Bəs bu faydalı dəyişikliklər necə baş verə bilərdi? Darvin öz dövrünün ibtidai elm anlayışı çərçivəsində bu suala Lamarka əsaslanaraq cavab verməyə çalışmışdı. Darvindən əvvəl yaşamış fransız bioloq Lamarka görə, canlılar həyatları boyu keçirdikləri fiziki

dəyişiklikləri sonrakı nəsələ ötürürlər, nəsildən–nəsələ toplanan bu xüsusiyyətlər nəticəsində yeni növlər meydana gəlir. Məsələn, Lamarkın fikrincə, zürafələr ceylanlardan törəyiblər, hündür ağacların yarpaqlarını yeməyə çalışarkən nəsildən–nəsələ boyunları uzanmışdır.

Darvin də buna bənzər misallar çəkmiş, məsələn, “Növlərin mənşəyi” kitabında qida tapmaq üçün suya girən bəzi ayıların tədricən balinalara çevrildiyini iddia etmişdi. (B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.)

Lakin Mendelin kəşf etdiyi və XX əsrdə inkişaf edən genetik elmi ilə qəti şəkildə sübut edilən genetik qanunları qazanılmış xüsusiyyətlərin sonrakı nəsillərə ötürülməsi əfsanəsini məhv etdi. Beləliklə, təbii seçmə “təkbaşına” və tamamilə təsirsiz mexanizm olaraq qaldı.

Neodarvinizm və mutasiyalar

Darvinistlər isə bu vəziyyətə bir çıxış yolu tapmaq üçün 1930–cu illərin sonlarında müasir sintetik nəzəriyyəni və ya daha geniş yayılmış adı ilə neodarvinizmi ortaya atdılar. Neodarvinizm təbii seçmənin yanına faydalı dəyişiklik səbəbi kimi mutasiyaları, yəni canlıların genlərində radiasiya kimi xarici amillər və ya transkripsiya xətalrı nəticəsində əmələ gələn pozulmaları əlavə etdi. Bu gün də elmi cəhətdən əsassız olduğunu bilmələrinə baxmayaraq, darvinistlər neodarvinist modeli müdafiə edirlər. Nəzəriyyə yer üzündəki milyonlarla canlı növünün, onların qulaq, göz, ağciyər, qanad kimi saysız–hesabsız mürəkkəb orqanlarının mutasiyalara, yəni genetik pozulmalara əsaslanan bir proses nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edir. Amma nəzəriyyəni çarəsiz qoyan bir açıq elmi həqiqət var: mutasiyalar canlıları təkmilləşdirmirlər, əksinə, hər zaman canlılara zərər verirlər.

Bunun səbəbi çox sadədir: DNT çox mürəkkəb quruluşa malikdir. Bu molekula olan hər hansı təsadüfi təsir ancaq zərər verir. Amerikalı genetik B.G. Ranqanatan bunu belə açıqlayır:

“Mutasiyalar kiçik, təsadüfi və zərərliyə gətirir. Çox nadir meydana gəlirlər və ən yaxşı halda təsirsizdir. Bu üç xüsusiyyət mutasiyaların təkamül xarakterli təsir meydana gətirməyəcəyini sübut edir. Yüksək dərəcədə xüsusiləşmiş orqanizmdə meydana gələn

təsadüfi dəyişiklik ya təsirsiz, ya da zərərli olur. Bir qol saatında meydana gələn təsadüfi dəyişiklik qol saatını təkmilləşdirməz. Ona böyük ehtimalla zərər verər və ya ən yaxşı halda təsir etməz. Bir zəlzələ bir şəhəri daha yaxşı hala salmaz, onu məhv edər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179*)

Bu günə qədər heç bir faydalı, yəni genetik məlumatı təkmilləşdirən mutasiya müşahidə edilməyib. Bütün mutasiyaların zərərli olması aşkar edilib. Aydın olmuşdur ki, təkamül nəzəriyyəsinin təkamül mexanizmi kimi göstərdiyi mutasiyalar, əslində, canlıları sadəcə məhv edən, şikəst edən genetik hadisələrdir (insanlarda mutasiyanın ən çox rast gəlinən təsiri xərçəngdir). Əlbəttə, məhvedici mexanizm təkamül mexanizmi ola bilməz. Təbii seçmə isə Darwinin də qəbul etdiyi kimi, tək başına heç bir şey edə bilməz. Bu həqiqət bizə təbiətdə heç bir təkamül mexanizminin olmadığını göstərir. Təkamül mexanizmi olmadığına görə, təkamül deyilən xəyali proses də baş verməyib.

Fosillər: ara–keçid formalardan əsər–əlamət yoxdur

Təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi prosesin baş vermədiyinin ən açıq göstəricisi isə fosillərdir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə, bütün canlılar bir–birlərindən törəyiblər. Əvvəlcədən mövcud olan bir canlı növü zaman ərzində digərinə çevrilmiş və bütün növlər bu şəkildə əmələ gəlmişlər. Nəzəriyyəyə əsasən, bu çevrilmə yüz milyon illər davam edən uzun dövrü əhatə etmiş və mərhələ–mərhələ irəliləmişdir. Bu təqdirdə iddia edilən uzun çevrilmə prosesi zamanı saysız–hesabsız ara növlər əmələ gəlməli və yaşamaladırlar.

Məsələn, keçmişdə balıq xüsusiyyətlərini daşımalarına baxmayaraq, bir tərəfdən də bəzi sürünən canlı xüsusiyyətlərini qazanmış yarı–balıq, yarı–sürünən canlılar yaşamalıdır və ya sürünən xüsusiyyətlərini daşıyan, bir tərəfdən də bəzi quş xüsusiyyətləri qazanmış sürünən quşlar ortaya çıxmalıdır. Bunlar bir keçid prosesində olduqları üçün şikəst, yarımçıq, qüsurlu canlılar olmalıdır. Təkamülçülər keçmişdə yaşadığına inandıqları bu nəzəri məxluqları “ara–keçid forması” adlandırırlar.

Əgər, həqiqətən, bu cür canlılar keçmişdə yaşayıbsa, onların sayı və növü milyonlarla, hətta milyardlarla olmalıdır və bu əcaib canlıların qalıqlarına mütləq fosil izlərində rast gəlinməlidir. Darvin “Növlərin mənşəyi”ndə bunu belə açıqlamışdır:

“Əgər nəzəriyyəmə doğrudursa, növləri bir-biri ilə əlaqələndirən saysız-hesabsız ara-keçid növləri keçmişdə mütləq yaşamalıdır... Onların yaşadığının dəlilləri də sadəcə fosil qalıqları arasında tapıla bilər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Ancaq bu sətirləri yazan Darvin ara-keçid formaların heç cür tapılmadığını bilir və bunun nəzəriyyəsi üçün böyük problem olduğunu görürdü. Ona görə, “Növlərin mənşəyi” kitabının “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” (Difficulties on Theory) adlı bölməsində belə yazmışdı:

“Əgər, həqiqətən, növlər digər növlərdən yavaş dəyişikliklərlə törəyibsə, nə üçün saysız-hesabsız ara-keçid formasına rast gəlmirik? Nə üçün bütün təbiət qarmaqarışlıq vəziyyətdə deyil, məhz yerli-yerindədir? Saysız-hesabsız ara-keçid forması olmalıdır, bəs nə üçün yer üzünün çoxsaylı təbəqələrində onları tapmırıq?... Nə üçün hər geoloji forma və hər təbəqə belə qalıqlarla dolu deyil?” (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Darvinin puç olan ümidləri

Ancaq XIX əsrin ortasından indiyə qədər dünyanın hər tərəfində qızğın fosil araşdırmaları aparılmasına baxmayaraq, ara-keçid formalarına rast gəlinməmişdir. Aparılan qazıntı işlərində və tədqiqatlarda əldə edilən bütün tapıntılar təkamülçülərin gözlədiklərinin əksinə, canlıların yer üzündə birdən-birə, tam və qüsursuz formada ortaya çıxdıqlarını göstərmişdir.

Məşhur ingilis paleontoloq Derek V. Eycer təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Problemimiz budur: fosilləri hərtərəfli tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində belə daima eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə təkmilləşən deyil, birdən-birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”. (Derek A. Ager, “The Nature of the Fossil Record”, *Proceedings of the British Geological Association*, c. 87, 1976, səh. 133)

Yəni fosil qeydlərində bütün canlı növləri aralarında heç bir keçid forması olmadan, tam formada ani surətdə ortaya çıxırlar. Bu, Darvinin fikirlərinin tam əksidir. Habelə, bu, canlı növlərinin yaradıldıklarını göstərən çox güclü dəlildir. Çünki bir canlı növünün heç bir əcdadı olmadan, bir anda və qüsursuz şəkildə ortaya çıxmasının tək açıqlaması var: o növ yaradılmışdır. Bu həqiqət məşhur təkamülçü bioloq Duqlas Futuyma tərəfindən də qəbul edilir:

“Yaradılış və təkamül yaşayan canlıların mənşəyi haqqında iki yeganə açıqlamadır. Canlılar dünyada ya tamamilə mükəmməl və tam formada ortaya çıxmışlar, ya da belə olmamışdır. Əgər belə olmamışdırsa, bir dəyişiklik prosesi nəticəsində özlərindən əvvəl mövcud olan bəzi canlı növlərindən təkamül keçirərək meydana gəlməlidirlər. Amma əgər tam və mükəmməl formada ortaya çıxıblarsa, onda sonsuz güc sahibi olan bir ağıl tərəfindən yaradılmışlar”. (*Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197*)

Fosillər isə canlıların yer üzündə tam və mükəmməl formada ortaya çıxdıklarını göstərir. Yəni “növlərin mənşəyi” Darvinin hesab etdiyinə əksinə, təkamül deyil, yaradılışdır.

İnsanın təkamülü nağılı

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının ən çox gündəmə gətirdikləri məsələ insanın mənşəyidir. Bununla bağlı darvinist iddia bu gün yaşayan müasir insanın meymunabənzər məxluqlardan törədiyini zənn edir. 4–5 milyon il əvvəl başladığı fərz edilən bu prosesdə müasir insan ilə əcdadları arasında bəzi ara-keçid formaların yaşadığı iddia edilir. Əslində, tamamilə fantastik olan bu ssenaridə dörd əsas kateqoriya var:

Australopithecus

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

Təkamülçülər insanların ilk “meymunabənzər əcdadları”na “cənub meymunu” mənasını verən “australopithecus” adını veriblər. Bu canlılar, əslində, nəslə kəsilməmiş

meymun növüdür. Lord Solli Zukerman və prof. Çarlz Oksnard kimi İngiltərə və ABŞ-dan iki məşhur anatomun *australopithecus* nümunələri üzərində apardığı hərtərəfli araşdırmalar bu canlıların sadəcə nəslə kəsilməmiş meymun növünə aid olduqlarını və insanlarla heç bir bənzərlik təşkil etmədiklərini göstərmişdir. (*Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, c. 258, səh. 389*)

Təkamülçülər insanın təkamülünün sonrakı mərhələsini də "homo", yəni insan kimi təsnif edirlər. İddiaya əsasən, homo sırasındakı canlılar *australopithecus*lardan daha çox inkişaf ediblər. Təkamülçülər bu fərqli canlılara aid fosilləri ardıcıl düzərək fantastik təkamül sxemi qururlar. Bu sxem xəyalidir, çünki bu fərqli siniflərin arasında təkamül xarakterli əlaqə olması əsla sübut edilə bilməmişdir. Təkamül nəzəriyyəsinin XX əsrdəki ən mühüm tərəfdarlarından biri olan Ernst Mayr: "*Homo sapiens*ə uzanan zəncir halqası, əslində, itib", – deyərək bunu qəbul edir. (*J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", Scientific American, Aralık 1992*)

Təkamülçülər "*ausrtalopithecus > homo habilis > homo erectus > homo sapiens*" ardıcılığını qurarkən bu növlərin hər birinin daha sonrakının əcdadı olmasını irəli sürürlər. Lakin paleoantropoloqların son kəşfləri *australopithecus*, *homo habilis* və *homo erectus*un dünyanın müxtəlif bölgələrində eyni dövrlərdə yaşadıklarını göstərir. (*Alan Walker, Science, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272*)

Habelə, *homo erectus* sinfinə aid olan insanların bir qismi çox müasir dövrlərə qədər yaşayıblar, *homo sapiens neandertalensis* və *homo sapiens sapiens* (insan) ilə eyni mühitdə birlikdə mövcud olmuşlar. (*Time, noyabr 1996*)

Bu isə, əlbəttə, bu siniflərin bir-birilərinin əcdadı olduqları iddiasının əsassızlığını açıq şəkildə ortaya qoyur. Harvard Universitetinin paleontoloqlarından Stiven Cey Quld, təkamülçü olmasına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

"Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç müxtəlif hominid (insanabənzər) sxemi varsa, onda bizim soy ağacımıza nə oldu? Aydın ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Habelə, biri digəri ilə müqayisə edildikdə təkamül xarakterli inkişaf meyli göstərmirlər". (*S. J. Gould, Natural History, c. 85, 1976, səh. 30*)

Qısaca desək, KİV-də və ya dərslıklərdə verilən bir cür fantastik yarımeymun yarım-insan canlıların rəsmləri ilə, yəni sırf təbliğat yolu ilə dirçəldilməyə çalışılan insanın təkamülü ssenarisi heç bir elmi əsası olmayan nağıldan ibarətdir. Bu mövzunu uzun illər tədqiq edən, xüsusilə *australopithecus* fosilləri üzərində 15 il araşdırma aparan İngiltərənin ən məşhur və hörmətli elm adamlarından biri olan Lord Solli Zukerman təkamülçü olmasına baxmayaraq, meymunabənzər canlılardan insana uzanan nəsil ağacı olmadığı nəticəsinə gəlmişdir.

Zukerman maraqlı elm şkalası da qurmuşdur. Elmi hesab etdiyi elm sahələrindən elmdən kənar qəbul etdiyi elm sahələrinə qədər şaxəli cədvəl çəkmişdir. Zukermanın bu cədvəlində ən elmi, yəni konkret faktlara əsaslanan elm sahələri kimya və fizikadır. Cədvəldə bunlardan sonra bioloji elmlər, daha sonra sosial fənlər gəlir. Şaxələnmənin ən kənar ucunda, yəni elmdən kənar hesab edilən hissədə isə Zukermanın fikrincə telepatiya, altıncı hiss kimi hissənin fəvqündə olan qavrama anlayışları və bir də insanın “təkamülü” yerləşir! Zukerman şaxələnmənin bu ucunu belə açıqlayır:

“Obyektiv reallıq sahəsindən çıxıb bioloji elm fərz edilən bu sahələrə, yəni hissənin fəvqündə olan qavramaya və insanın fosil tarixinin şərh edilməsinə daxil olduqda, təkamül nəzəriyyəsinə inanan bir şəxs üçün hər şeyin mümkün olduğunu görürük. Belə ki, nəzəriyyələrinə qəti şəkildə inanan bu şəxslərin ziddiyyətli bəzi rəyləri eyni anda qəbul etmələri belə mümkündür”. (*Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19*)

İnsanın təkamülü nağılı da nəzəriyyələrinə kor-koranə inanan bir sıra insanların tapdıqları bəzi fosillər haqqında qabaqcadan rəy verərək şərh etmələrindən ibarətdir.

Darvin formulu!

İndiyə qədər təhlil etdiyimiz bütün dəlillərlə yanaşı, istəyirsinizsə, təkamülçülərin necə cəfəng inanca malik olduqlarına bir də uşaqların belə anlayacağı qədər açıq misalla baxaq.

Təkamül nəzəriyyəsi canlıların təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edir. Ona görə, bu iddiaya əsasən, cansız və şüursuz atomlar birləşərək əvvəlcə hüceyrəni əmələ gətirmiş və sonra eyni atomlar birləşərək digər canlıları və insanı meydana gətirmişlər. İndi düşünək,

canlıların əsasını təşkil edən karbon, fosfor, azot, kalium kimi elementləri birləşdirdikdə bir yığın əmələ gəlir. Bu atom yığını hansı prosesdən keçirilsə də, bircə canlı belə əmələ gətirməz. İstəyirsinizsə, bununla bağlı bir təcrübə keçirək və təkamülçülərin, əslində, müdafiə etdikləri, amma ucadan söyləyə bilmədikləri iddianı onların adından “Darvin formulu” adı ilə nəzərdən keçirək:

Təkamülçülər çoxlu sayda böyük çənin içinə canlıların əsasını təşkil edən fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir, maqnezium kimi elementlərdən bol miqdarda qoysunlar. Hətta normal şərtlərdə mövcud olmayan, ancaq bu qarışıqın içində lazımlı bildikləri maddələri də bu çənlərə əlavə etsinlər. Qarışıqların içinə istədikləri qədər amin turşusu, istədikləri qədər də zülal doldursunlar. Bu qarışıqlara istədikləri nisbətdə temperatur və rütubət versinlər. Bunları istədikləri ən yaxşı texnoloji cihazlarla qarışdırsınlar. Çənlərin başında nəzarətçi kimi dünyanın qabaqcıl elm adamlarını qoysunlar. Bu mütəxəssislər atadan oğula, nəsil-dən-nəslə ötürülərək növbə ilə milyardlarla, hətta trilyonlarla il fasiləsiz çənlərin başında gözləsinlər. Bir canlının əmələ gəlməsi üçün hansı şərtlərin mövcud olmasını lazım bilirlərsə, hamısını tətbiq etsinlər. Ancaq nə etsələr də, o çənlərdən əsla bir canlı çıxara bilməzlər. Zürafələri, aslanları, arıları, bülbülləri, tutuquşuları, atları, delfinləri, gülləri, səhləb çiçəklərini, zanbaqları, qərənfilləri, bananları, portağalları, almaları, xurmaları, pomidorları, qovunları, qarpızları, əncirləri, zeytunları, üzümləri, şaftalıları, tovuz quşlarını, qırqovulları, rəngarəng kəpənəkləri və bunlar kimi milyonlarla canlı növündən heç birini əmələ gətirə bilməzlər. Nəinki burada sadaladığımız bir neçə canlıyı, bunların bircə hüceyrəsini belə əldə edə bilməzlər.

Qısaca desək, **şüursuz atomlar birləşərək hüceyrəni əmələ gətirə bilməzlər.** Sonra yeni qərar verərək bir hüceyrəni iki yerə bölüb, sonra ardıcıl başqa qərarlar verib elektron mikroskopunu icad edən, sonra öz hüceyrə quruluşunu bu mikroskop altında tədqiq edən professorları əmələ gətirə bilməzlər. **Maddə ancaq Allah'ın üstün yaratması ilə həyat qazanır.** Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi isə ağıla tamamilə zidd cəfəngiyatdır. Təkamülçülərin ortaya atdığı iddialar üzərində bir az düşünmək yuxarıdakı misalda göstərildiyi kimi, bu həqiqəti üzə çıxarar.

Göz və qulaqdakı texnologiya

Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəni açıqlaya bilmədiyi digər məsələ isə göz və qulaqdakı üstün duyğu keyfiyyətidir.

Gözlə bağlı mövzuya keçməzdən əvvəl “Necə görürük?” sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn şüalar gözdə tor qişaya tərsinə düşür. Bu şüalar buradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyinin arxa hissəsindəki görmə mərkəzi adlanan kiçik nöqtəyə ötürülür. Bu elektrik siqnalları bir sıra ardıcıl proseslərdən sonra beyindəki bu mərkəzdə görüntü kimi şərh edilir. Bu məlumatdan sonra düşünək: beyin işığa qapalıdır. Yəni beyinin içi qapqaranlıqdır, işıq beyinin yerləşdiyi yerə girə bilməz. Görmə mərkəzi adlanan yer qapqaranlıq, işığın düşmədiyi, bəlkə, heç qarşılaşmadığınız qədər qaranlıq yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, aydın dünyanı izləyirsiniz.

Üstəlik, bu, o qədər aydın və keyfiyyətli görüntüdür ki, XXI əsrin texnologiyası belə hər cür imkanı olmasına baxmayaraq, bu aydın görüntünü əldə edə bilmir. Məsələn, hal-hazırda oxuduğunuz kitaba, kitabı tutan əllərinizə baxın, sonra başınızı qaldırın və ətrafınıza baxın. Hal-hazırda gördüyünüz aydın və keyfiyyətli görüntünü başqa bir yerdə görmüsünüzmü? Bu qədər aydın görüntünü sizə dünyanın qabaqcıl televizor şirkətlərinin istehsal etdiyi təkmilləşdirilmiş televizor ekranı belə verə bilməz. 100 ildən bəri minlərlə mühəndis bu aydın görüntünü əldə etmək üçün çalışır. Bunun üçün fabriklər, böyük müəssisələr qurulur, tədqiqatlar aparılır, planlar və dizaynlar edilir. Bir televizor ekranına baxın, bir də hal-hazırda əlinizdə tutduğunuz bu kitaba. Arada böyük aydınlıq və keyfiyyət fərqi olduğunu görəcəksiniz. Həm də televizorun ekranı sizə iki ölçülü görüntü göstərir, lakin siz üç ölçülü, dərin perspektivi olan görüntü izləyirsiniz.

Uzun illərdən bəri on minlərlə mühəndis üç ölçülü televizor icad etməyə, gözün görmə keyfiyyətini əldə etməyə çalışırlar. Bəli, üç ölçülü televizor kimi sistem istehsal edə bildilər, amma onu da eynəksiz üç ölçülü görmək mümkün deyil, həm də bu, süni üçölçülü görüntüdür. Arxa tərəf daha bulanıq, ön tərəf isə kağız dekorasiya kimi görünür. Heç bir zaman gözün gördüyü qədər aydın və keyfiyyətli görüntü əmələ gəlmir. Kamerada da, televizorda da mütləq görüntü itkisi olur.

Təkamülçülər bu keyfiyyətli və aydın görüntünü əmələ gətirən mexanizmin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edirlər. İndi birisi sizə otağınızda ki televizorun təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini, atomların birləşib bu görüntünü əmələ gətirən aləti meydana gətirdiyini desə, nə düşünərsiniz? Minlərlə insanın birlikdə edə bilmədiyini şüursuz atomlar necə etsin?

Gözün gördüyündən daha bəsit görüntünü əmələ gətirən alət təsadüfən əmələ gəlmirsə, gözün və gözün gördüyü görüntünün də təsadüfən meydana gəlməyəcəyi çox açıqdır. Eyni vəziyyət qulağa da aiddir. Xarici qulaq ətrafdakı səsləri qulaq seyvanı vasitəsilə toplayıb daxili qulağa ötürür; daxili qulaq da bu titrəyişləri elektrik impulslarına çevirərək beyinə göndərir. Eynilə görmədə olduğu kimi, eşitmə prosesi də beyindəki eşitmə mərkəzində həyata keçir.

Göz üçün dediklərimiz qulağa da aiddir, yəni beyin işıq kimi səsə də qapalıdır, səs keçirmir. Ona görə, xarici aləm nə qədər səs-küylü olsa da, beyinin içi tamamilə səssizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın səslər beyində eşidilir. Səs keçirməyən beyninizdə orkestr simfoniya dinləyir, ətraf mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həmin anda həssas bir cihazla beyninizin içindəki səs səviyyəsi ölçülsə, burada səssizliyin hakim olduğu məlum olacaqdır. Aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə texnologiyadan necə istifadə edildisə, səs üçün də eyni səylər on illərdən bəri davam etdirilir. Səsyazma cihazları, musiqi mərkəzləri, bir çox elektron alət, səs qəbul edən musiqi sistemləri bu fəaliyyətlərin nəticələrindən bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu sahədə minlərlə mühəndis və mütəxəssis işləməsinə baxmayaraq, qulağın əmələ gətirdiyi qədər aydın və keyfiyyətli səs əldə edilməmişdir. Ən böyük musiqi sistemi şirkətinin istehsal etdiyi ən keyfiyyətli musiqi mərkəzini düşünün. Səsi qeyd etdikdə mütləq səsin bir hissəsi itir, az da olsa təhrif olur və ya musiqi mərkəzini işə saldıqda hələ musiqi çalmazdan əvvəl mütləq bir cızıltı eşidirsiniz. Ancaq insan orqanizmindəki texnologiyanın məhsulu olan səslər olduqca aydın və qüsursuzdur. İnsan qulağı heç vaxt musiqi mərkəzində olduğu kimi cızıltılı və ya təhrif olunmuş şəkildə səs eşitmir; səs necədirsə, tam və aydın şəkildə onu eşidir. Bu, insan yaradıldığı gündən bəri belədir. İndiyə qədər insanın istehsal etdiyi heç bir görüntü və səs cihazı göz və qulaq qədər həssas və keyfiyyətli qəbuledici olmamışdır. Ancaq görmə və eşitmə hadisəsində bütün bunların fəvqündə duran çox böyük həqiqət də var.

Beynin içində görən və eşidən şüur kimə aiddir?

Beynin içində parlaq, rəngli dünyanı izləyən, simfoniya, quşların civiltilərini dinləyən, gülü qoxulayan kimdir?

İnsanın gözlərindən, qulaqlarından, burnundan gələn siqnallar elektrik impulsu kimi beyinə ötürülür. Biologiya, fiziologiya və ya biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə əmələ gəlməsinə dair bir çox şey oxuyursunuz. Ancaq bu mövzu haqqında ən mühüm həqiqətə heç bir yerdə rast gələ bilməzsiniz: beyində bu elektrik impulslarını görüntü, səs, qoxu və hiss kimi qavrayan kimdir? Beyinin içində gözə, qulağa, buruna ehtiyac hiss etmədən bütün bunları qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə aiddir?

Əlbəttə, bu şüur beyini təşkil edən sinirlər, yağ təbəqəsi və sinir hüceyrələrinə aid deyil. Elə buna görə, hər şeyin maddədən ibarət olduğunu zənn edən darvinist-materialistlər bu suallara heç cür cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Allah'ın yaratdığı ruhdur. Ruhun görüntünü izləmək üçün gözə, səsi eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Eyni zamanda, düşünmək üçün beyinə də ehtiyacı yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər insan beyinin içindəki bir neçə sm³-lik, qapqaranlıq yerə bütün kainatı üçölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı şəkildə sığışdıran uca Allah'ı düşünüb, Ondən qorxub Ona sığınmalıdır.

Materialist inanc

Bura qədər təhlil etdiklərimiz təkamül nəzəriyyəsinin elmi kəşflərə zidd iddia olduğunu göstərir. Nəzəriyyənin həyatın mənşəyi haqqındakı iddiası elmə ziddir, irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin heç bir təkamül gücü yoxdur və fosillər nəzəriyyənin iddia etdiyi ara keçid formalarının yaşamadığını göstərir. Bu təqdirdə, əlbəttə, təkamül nəzəriyyəsi elmə zidd fərziyyə kimi bir kənara qoyulmalıdır. Belə ki, tarix boyu dünya mərkəzli kainat modeli kimi bir çox düşüncə tərzilərinin gündəmindən çıxarılmışdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsi təkidlə elmin gündəliyində saxlanılır. Hətta bəzi insanlar nəzəriyyənin tənqid edilməsini elmə təcavüz kimi göstərməyə çalışırlar. Axı niyə? Bunun səbəbi təkamül nəzəriyyəsinin bəzi kütlələr üçün əl çəkilməz doqmatik inanc olmasıdır. Bu kütlələr materialist fəlsəfəyə kor-koranə bağlıdırlar və darvinizmi də təbiət haqqında yeganə materialist açıqlama olduğu üçün mənimsəyiblər. Bəzən bunu açıq şəkildə etiraf edirlər. Harvard Universitetindən məşhur genetik və eyni zamanda, qabaqcıl təkamülçülərdən olan Riçard Levontin əvvəlcə materialist, sonra elm adamı olduğunu belə etiraf edir:

“Bizim materializmə bir inancımız var, bu “a priori” (əvvəlcədən qəbul edilmiş, doğru fərz edilmiş) inandır. Bizi dünya haqqında materialist açıqlama verməyə məcbur edən şey elmi metodlar və qanunlar deyil. Əksinə, materializmə olan “a priori” bağlılığımız səbəbi ilə dünya haqqında materialist açıqlama verən tədqiqat metodları və anlayışlarını uydururuq. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də İlahi açıqlamanın səhnəyə çıxmasına icazə verə bilmərik”. (*Richard Lewontin, “The Demon-Haunted World”, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, səh. 28*)

Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq uğrunda davam etdirilən bir doqma olduğunun açıq ifadəsidir. Bu doqma maddədən başqa heç bir varlıq olmadığını qəbul edir. Bu səbəbdən də cansız, şüursuz maddənin həyatı əmələ gətirdiyinə inanır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, həşəratların, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların maddənin öz daxilindəki reaksiyalarla, yəni yağan yağışla, çaxan şimşəklə, cansız maddədən əmələ gəldiyini qəbul edir. Əslində isə bu, həm ağıla, həm də elmə ziddir. Amma darvinistlər Allah'ın açıq-aşkar varlığını qəbul etməmək üçün bu ağıldan və elmdən kənar fikri cahilliklə müdafiə etməkdə davam edirlər.

Canlıların mənşəyinə materialist düşüncə ilə baxmayan insanlar isə bu açıq həqiqəti görəcəklər: bütün canlılar üstün güc, bilik və ağıla malik olan Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, ən qüsursuz şəkildə nizama salan və bütün canlıları yaradan Allah'dır.

Təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən təsirli sehidir

Burada bunu da bildirmək lazımdır ki, heç bir ideologiyanın təsiri altında qalmadan, sadəcə aqlını və məntiqini işlədən hər insan elm və mədəniyyətdən uzaq xalqların xurafatlarını xatırladan təkamül nəzəriyyəsinə inanmağın qeyri-mümkün olduğunu asanlıqla anlayacaqdır.

Yuxarıda da bildirildiyi kimi, təkamül nəzəriyyəsinə inananlar böyük bir çənin içinə bir çox atomu, molekulu, cansız maddəni dolduran və bunların qarışığından zaman ərzində düşünən, dərk edən, kəşflər edən professorların, universitet tələbələrinin, Eynşteyn, Habl kimi elm adamlarının, Frank Sinatra, Çarlton Heston kimi aktyorların, bununla yanaşı, ceyranların, limon ağaclarının, qərənfillərin çıxacağına inanırlar. Həm də bu cəfəng iddiaya inananlar elm adamları, professorlar, mədəniyyətli, təhsilli insanlardır. Bu səbəbdən, təkamül nəzəriyyəsi haqqında dünya tarixinin ən böyük və ən təsirli sehiri

ifadəsini işlətmək yerinə düşər. Çünki dünya tarixində insanların bu dərəcədə ağılı başından alan, ağıl və məntiqlə düşünmələrinə imkan verməyən, gözlərinin qarşısına sanki bir pərdə çəkib çox açıq olan həqiqətləri görmələrinə mane olan başqa inanc və ya iddia yoxdur. Bu, afrikalı bəzi qəbilələrin totemlərə, Səba xalqının Günəşə tapınmasından, hz. İbrahimin qövmünün düzəlttikləri bütlərə, hz. Musanın qövmünün qızıldan düzəlttikləri buzova tapınmalarından daha qorxulu və ağlasığmaz korluqdur. Əslində, bu vəziyyət Allah'ın Quranda işarə etdiyi ağılsızlıqdır. Allah bəzi insanların anlayışlarının bağlı olacağını və həqiqətləri görməkdən məhrum olacağını bir çox ayəsində bildirir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

Həqiqətən, kafirləri əzabla qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün birdir, iman gətirməzlər. Allah onların ürəyinə və qulağına möhür vurmuşdur. Gözlərində də pərdə vardır. Onları böyük bir əzab gözləyir! (Bəqərə surəsi, 6–7)

... Onların qəlbləri vardır, lakin onunla anlamazlar. Onların gözləri vardır, lakin onunla görməzlər. Onların qulaqları vardır, lakin onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, bəlkə də, daha çox zəlalətdədirlər. Qafil olanlar da məhz onlardır! (Əraf surəsi, 179)

Allah "Hicr" surəsində də bu insanların möcüzələr görsələr də, inanmayacaq qədər sehrləndiklərini belə bildirir:

Əgər onlara göydən bir qapı açsaq və oradan durmadan yuxarı dırmaşsalar yenə də: "Gözümüz bağlanmış, biz sehrlənmişik", – deyərlər. (Hicr surəsi, 14–15)

Bu qədər geniş kütləyə bu sehrin təsir etməsi, insanların həqiqətlərdən bu qədər uzaq saxlanması və 150 ildən bəri bu sehrin pozulmaması isə sözlə ifadə edilməyəcək qədər heyrətli vəziyyətdir. Çünki bir və ya bir neçə insanın qeyri-mümkün ssenarilərə, cəfəng və məntiqsiz iddialara inanmalarını anlamaq olar. Ancaq dünyanın hər tərəfindəki insanların şüursuz və cansız atomların ani qərarla birləşib qeyri-adi mütəşəkkillik, nizam, ağıl və şüur nümayiş etdirərək qüsursuz sistemlə işləyən kainatı, həyat üçün uyğun hər cür xüsusiyyətə malik olan Yer planetini və saysız-hesabsız kompleks sistemdən ibarət canlıları meydana gətirdiyinə inanmasının sehdən başqa heç bir açıqlaması yoxdur.

Allah Quranda inkarçı fəlsəfənin tərəfdarı olan bəzi şəxslərin etdikləri sehrlərlə insanlara təsir etdiklərini hz. Musa ilə firon arasında baş verən bir hadisə ilə bizə bildirir. Hz. Musa firona haqq dini təbliğ etdikdə firon hz. Musaya öz bilici sehrkarları ilə insanların toplaşdığı bir yerdə qarşılaşmasını söyləyir. Hz. Musa sehrkarlarla

qarşılaşdıqda əvvəlcə onların bacarıqlarını göstərməsini əmr edir. Bu hadisənin danışıldığı ayə belədir:

(Musa:) “Siz atın”, – dedi. Onlar (əsalarını yerə) atdıqda, adamların gözlərini bağlayıb (sehrləyib) onları qorxutdular və böyük bir sehr göstərdilər. (Əraf surəsi, 116)

Göründüyü kimi, fironun sehrkarları hz. Musa və ona inananlardan başqa insanların hamısını sehrləyə bilmişdilər. Ancaq onların atdıqlarına qarşı hz. Musanın ortaya qoyduğu dəlil onların bu sehrini, ayədəki ifadə ilə uydurduqlarını udmuş, yəni təsirsiz etmişdir:

Biz də Musaya: “Əsanı tulla!” – deyə vəhy etdik. Bir də (baxıb gördülər ki,) əsa onların uydurub düzəlttikləri bütün şeyləri udur. Artıq haqq zahir, onların uydurub düzəlttikləri yalanlar isə batil oldu. (Sehrbazlar) orada məğlub edildilər və xar olaraq geri döndülər. (Əraf surəsi, 117–119)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, əvvəllər insanlara sehrləyərək təsir göstərən bu şəxslərin etdiklərinin saxtakarlıq olmasının başa düşülməsi ilə sözügedən şəxslər alçalmışlar. Dövrümüzdə də bir sehrin təsiri ilə elmilik adı altında olduqca cəfəng iddialara inanan və bunları müdafiə etmək üçün həyatlarını qurban verənlər əgər bu iddialardan əl çəkməsələr, həqiqətlər tam mənası ilə üzə çıxdıqda və sehr pozulduqda alçalacaqlar. Belə ki, təqribən 60 yaşına qədər təkamülü müdafiə edən və ateist filosof olan, ancaq sonradan həqiqətləri görənlər Malkolm Maqeric təkamül nəzəriyyəsinin yaxın gələcəkdə düşəcəyi vəziyyəti belə açıqlayır:

“Mən özüm təkamül nəzəriyyəsinin xüsusilə tətbiq edildiyi sahələrdə gələcəyin tarix kitablarındakı ən böyük yumor hədəflərindən biri olacağına inandım. Gələcək nəsillər bu qədər çürük və qeyri–müəyyən hipotezin inanılmaz saflıqla qəbul edilməsini heyrətlə qarşılayacaqlar”. (Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43*)

Bu gələcək uzaq deyil, əksinə, çox yaxın gələcəkdə insanlar “təsadüf”lərin ilah olmasının mümkünsüzlüyünü anlayacaqlar və təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən böyük yalanı və ən güclü sehri kimi tərif ediləcəkdir. Bu güclü sehr böyük sürətlə dünyanın hər tərəfində insanlar üzərində təsirini itirməyə başlamışdır. Təkamül yalanının sirrinin öyrənən bir çox insan bu yalana necə aldandığını heyrət və təəccüblə qarşılayır.

...Sənin bizə öyrətdiklərimdən başqa bizdə heç bir bilik yoxdur!

Həqiqətən, Sən bilənsən, müdriksən!

(Bəqərə surəsi, 32)